

MLADIKA

Izhaja 20. vsakega meseca.

Uredništvo in upravništvo je v
Gorici, Gosposka ul. 2 (knjigarna).

Stane celoletno 8 Lir

Poziv!

Sv. Gora pri Gorici je najidealnejša božja pot, biser romarskih svetišč in zasluži prvi lavorjev venec — tako je pisal l. 1913 župnik Alfred Hoppe v svoji knjigi o avstrijskih božjih potih, zavzet od krasne lege Sv. Gore in čudovitega početka njene, ki zelo spominja na glasoviti Lourdes na Francoskem.

Leta 1917. je imelo svetogorsko svetišče praznovati dvestoletnico krenanja podobe M. B., ali prišlo je drugače: mesto zlate krone pa ji je spletel vojni bes trnjevo krono oskrunitve in preganjanja, mesto veselih pesem in slavnostnih govorov so grnela na Sv. Goro žrela kanonov in se vsipale smrtonosne granate, ki so svetišče in vse druge tamkajšnje zgradbe preobrazile v kup neilih razvalin. To je res razdejanje na svetem mestu, da kamen na kamnu ni ostal. Trebalo bi preroka Jeremija, da bi dostojno opel žalostno osodo tega svetišča in naše trpljenje.

Pravočasno je bil prenesel zvesti čuvar Sv. Gore rajni P. Frančišek Ambrož čudodelno podobo Marije Device v Grgar in od tam v vojaškem spremstvu v Ljubljano dne 25. maja l. 1915, kjer je v frančiškanski cerkvi izpostavljena javnemu češčenju, kakor jo je bil dne 28. januarja 1786 prenesel solkanski kaplan Naglič v solkansko župno cerkev, ko je bila Sv. Gora pod cesarjem Jožefom II. zatrta.

Ali kakor so takrat Marijini častilci hodili k razvalinam jokati in stokat, tako se dogaja tudi dandanes, posebno ob nedeljah in praznikih. Verno ljudstvo ne more pozabiti svetogorske svoje matere, tolažnice žalostnih, pomočnice kristjanov. Goriška dežela pogreša živo svetogorskega svetišča, cele dežele kinč in ponos, da, tudi sosedne nam dežele želijo srčno njegovo obnovitev.

Prvi korak k temu imenitnemu cilju pa je vrnitev svetogorske podobe. Ukrenili smo že nekaj v ta namen in upamo da pride kmalu tisti srečni dan, ko bomo sprejeli milostno podobo svetogorsko s presrečnimi pozdravi, vročimi molitvami, z navdušenjem in primerno slovesnostjo. Ta dragoceni zaklad prenesemo v slovesnem sprevedu v goriško prvostolno cerkev in jo tam izpostavimo javnemu češčenju, dokler ne pride čas, ko jo še z večjo slovesnostjo prenesemo na Sv. Goro v varno zavetje. Nazaj tedaj, o svetogorska kraljica, v tvoj planinski raj, da nam pomagaš v teh hudih stiskah, nas braniš dušnih in telesnih sovražnikov, obvaruješ našo domovino pred novimi nesrečami, posebno pa pred prekučijami, da nam oživiš vero in krščansko življenje naših pradedov. Kakor Salomon v svoji visoki pesmi Ti kličem: »Vstani, moja prijateljica, moja zala in pridi, ker zima je že minula, cvetlice so se že prikazale v naši deželi.«

Ko je bila Marija Devica ukazala pastirici Uršuli Ferligojnici, naj ji ljudstvo sezida cerkev na vrhu Skalnice, so ji za hip postavili provizorično kapelo iz lesa in vanjo postavili njen leseni kip. Nato so ji sezidali v 5 letih zelo prostorno cerkev iz rezanega kamna kljub vsem težkočam in zaprekam. Tako hočemo tudi mi za zdaj postaviti le barake za kapelo in samostan.

Še hitreje se je bilo obnovilo svetišče na Sv. Gori po smrti cesarja Jožefa II. V šestih mesecih je bilo z denarnimi prispevki in žulji ljudstva popravljeno razkrito svetišče in blagoslovljeno vpričo 50.000 ljudi. Tedaj so postavili nad glavnimi vrati kameniti kip Matere božje z napisom vzetim iz sv. pisma: »Jaz pa sem stala na gorah kakor preja«. Te preroške besede veljajo za vse

prihodnje čase. Zopet mora stati Marijino svetišče vrh Sv. Gore in sicer brž ko mogoče. Kakor nekdanj našim pradedom ukazuje Mati božja tudi nam: »Reči ljudstvu, naj mi sezida hišo in me prošl milosti!«! Ako hočemo torej dobiti milosti po priprošnji mogočne Matere božje, ji moramo najprej sezidati na Sv. Gori cerkev in jo tam prositi. In milosti božje potrebujemo dandanes vsi, da Bog v svoji pravilni jezi zopet nas ne kaznuje. Žalbog ni naše ljudstvo vsled vojne postalo boljše, ampak sploh še slabše. Vendar ljubezen in zaupanje do svetogorske Matere božje še vedno tliča v naših srcih. In to dejstvo nam je porok boljše prihodnosti. Zakaj kdor Marijo Devico stalno časti, ne bo pogubljen.

Na noge tedaj preljubi moji verniki, posebno vi častilci in hčere Marijine! Ali hočemo biti gluhi za Marijin ukaz, da naj ji sezidamo na Sv. Gori cerkev? Ali ne bomo posnemali v tem naših pradedov, ki so dvakrat zatrti svetišče v najkrajšem času sezidali, oziroma obnovili? Mar hočemo biti nevhvaležni svetogorski kraljici, ki je vsakemu izmed nas skazala toliko milosti? Ali ne potrebuje naša nesrečna dežela ravno sedaj njenega varstva in obrambe, kakor nekdanj za časa luteranstva?

Združimo torej svoje moči! Vsak naj da svoj prispevek, mal ali velik: eden v denarju, drugi v

blagu, tretji v roboti, četrti v molitvi. Zrno do zrna pogača, kamen do kamna palača! Veliko dela in ogromnih stroškov po treba, ako hočemo obnoviti svetogorsko svetišče, samostan in druge potrebne zgradbe za romarje. Vendar Mati božja, vsemogočna priprošnjica nam bo gotovo pomagala. Hočemo ji postaviti vrh Sv. Gore še lepše svetišče, ki bo spomin na strašno vojsko in sklenjeni mir, spomenik naše pobožnosti, požrtvovalnosti, trpljenja in zmage, glasno kazalo proti nebesom.

V ta namen smo ustanovili v Gorici osrednji odbor sestojč iz zvedenih mož obeh narodnosti ter ukazujem, da se v vsaki duhovni pod vodstvom dušnega pastirja ustanovi krajevni odbor (moški ali ženski), ki bo pobiral darove in jih pošiljal kn. nadškofijskemu ordinarijatu v Gorico. Nadalje naročamo, da se ta poziv v cerkvi prečita. Za darovalce se bodo brale sv. maše in opravliale molitve.

V Gorici dne 25. majnika 1920.

† FRANČIŠEK BORGIA,
knez in nadškof.

Sv. Ciril in Metod.

Raduj se, o slovanski svet!
Prepevaj Bogu slavo,
molitev sveto, srca cvét,
pošiljaj na višavo. —

Cirilov in Metodov god
obhajaj prav slovesno,
prejel od nju, slovanski rod, —
si vere luč nebesno.

Očakom našim sta bila
zvezdici svitlojasni,
odprla pot jim do neba
k lepoti večno krasni.

Gorela v srcih nju ljubav
je Jezusu ognjena,
po zmagi vseh zaprek, težav,
otéla sta Slovena.

Zavetje bil je njima Rim,
tolažba v vsej bridkosti,
dosegla združena sta žnjim, —
nebeško čast v svetosti.

Apostola Ciril in Metod,
zdaj tam za nas prosita!
V katoliško cerkev Slave rod
celotno pripeljita!

Zakaj?

„Zakaj, Gospod, si v cerkvi?“
»Tebe čakam,
zate plakam,
tebe vabim,
te ne zabim!«

„Zakaj, Gospod, si v cerkvi?“
»Tebe snubim,
tebe ljubim,
tebe ljubim,
tebe ljubim!«

Posvetitev družin Presvetemu Srcu Jezusovemu.

Prišel je čas, dragi čitatelj, slovesne odločitve, ali hočete sprejeti jarem Gospodov, ki je sladak, in breme Njegovo, ki je lahko — ali pa hočete živeti po mesenih željah sveta, ki vas tira v časno nesrečo in večno pogubo. Zanjke zapeljivosti se vam povsod nastavljajo, grdo se sramoti Cerkev in vera, ter napravlja se napad na krščanske družine, koje svete vezi hoče razušiti novodobni duh, ki ni duh Kristusov.

V tem usodepolnem trenutku vam nudi sv. Cerkev novo sredstvo: vabi vas, da se slovesno posvetite presv. Srcu Jezusovemu, in sicer ne le kot posamezniki, temveč kot člani celotne družine skupno.

To pobožnost je priporočil že papež Pij X., zlasti pa jo polaga na srce vsem vernikom sedanji papež Benedikt XV.

Sloni pa ta posvetitev na izrecni želji in obljubi Presv. Srca samega. Božji Rešenik je razodel svetl. Mar. Marjeti Alakok, da želi, da bi kip ali sliko Njegovega Presv. Srca po hišah izpostavljali in častili, in naj bi si zbrale družine Njega za Kralja, ki bi vladal v njih družinah s sveto ljubeznijo.

Pobožnost, ki jo je vsled čudežnega ozdravljenja započel P. Matej Crawlay v Paray le Monlaku, se je nagloma razširila po vsej Ameriki, in po različnih državah v Evropi, tako v Švici, Španiji, na Francoskem in se s posebno gorečnostjo širi po Jugoslaviji.

Posvetitev družin se pa tako izvrši: Na primernem kraju se postavi sliki ali kipu Presv. Srca okrašen prestol ali altarček. Pred njim se zberejo vsi člani družine, in duhovnik slovesno blagoslovi podobo Presv. Srca. Nato molijo vsi posvetilno molitev, ki slove takole:

»O Presveto Srce Jezusovo, Ti si blaženi Marjeti Mariji razodelo, da želiš vladati v krščanskih družinah; zbrali smo se danes, da bi Tebi dopadli in da Te proglasimo za neomejenega Kralja nad našo družino. Živeti hočemo odslej iz Tvojega življenja, hočemo, naj v naši družini cvetejo tiste čednosti katerim si obljubil mir že tukaj na zemlji; pregnati hočemo daleč od sebe duha posvetnosti, ki si ga Ti obsodil. Ti kraljuj našemu razumu s preprostostjo vere, kraljuj našim srcem z ljubeznijo, v kateri naj brez pridržka za te plamtijo, in katere plamen hočemo ohraniti s pogostim prejemanjem Tvojega Rešnjega Telesa.

Blagovoli, o Srce Božje, predsedovati nam, kadarkoli se zberemo; blagoslavljaj naša duhovna in časna opravila, odganjaj nam skrbi, posvečuj nam radosti in lajšaj težave. Če bi bil kdo izmed nas tako nesrečen, da bi Te kdaj žalil, opomni ga, o Srce Jezusovo, da si do skesanega grešnika dobrotljivo in usmiljeno. In ko bi bila ura ločitve, ko se približa smrt, in našo družino napolni z žalostjo, tedaj se hočemo vsi, kateri bodo odhajali v večnost in kateri ostanejo v življenju, vdati v Tvoje večne sklepe. Tolažili se bomo z misljo, da pride dan, ko bo mogla cela družina zbrana v nebesih na veke prepevati Tvojemu Veličastvu in slaviti Tvoje dobrote. Brezmadežno Srce Marijino in častiljivi očak sv. Jožef naj Ti to našo posvetitev izročita in naj nas spominjata na njo vse dni našega življenja. Naj živi Srce Jezusa, našega Kralja in našega Očeta!«

S to posvetitvijo vam pride božji blagoslov v vašo družino in se odvzame iz vaše srede prokletstvo greha. Pod to sliko opravljajte skupno svoje družinske molitve! Na njo se ozirajte v težkih bojih svojega srca. Pri Presvetem Srcu, ki je

vtr vse tolažbe, iščite pomoči v bridkih urah svojega življenja. V spricho podobe »kneza miru« mora potihniti v vaši hiši prepri in sovražstvo, saj bo vladal pri vas Oni, »ki je krotak in iz srca ponižen«. Pri pogledu Presv. Srca morajo utihniti kletvena usta, mora zastati v grlu, da zamoriti se v srcu vsaka nespodobna beseda, vsak pregrešen naklep. Nikar naj vas ne ovirajo od tega malenkostni pomisleki, češ, kaj poreko ljudje. Vsi dobro-

misleči vas bodo radi tega še bolj čislali! Da pa hudobnežem ne bo to po volji, je pač umljivo, toda pogumni kristjan se ne bo oziral na spačene zahteve sveta, temveč le na željo svojega Rešenika in Njegove neveste — sv. Cerkve! Toraj le odločiti se s pogumnim srcem, da zavlada kmalu širom naše mile domovine, po vseh krščanskih domovih — Kristus, Kralj naših src! L.

Slava Vama, solunska brata!

» Vi namreč ste naša čast in veselje; pohvalil je apostol Pavel Solunčane, »zakaj naš evangelij ni bil pri vas samo v besedi, ampak tudi v moči in Svetem Duhu in vsej polnosti... tako da ste za zgled postali vsem vernim v Macedoniji in Ahaji.« — Kakšno veselje bi bilo navdajalo srce sv. Pavla pa še le, ako bi bil živel 800 let pozneje, ko je po njem v solunskem vinogradu zasajena trta rodila dva tako žlahtna in bogata grozda, da se je jima je čudom čudil ves slovanski svet in vsa katoliška cerkev! Ta dva žlahtna, na solunski trti Slovanom v blagor vzrastla grozda, sta sveta brata Ciril in Metod. — Dolžnost vseh katoliških Slovanov je, da ju ohranijo v hvaležnem spominu; zakaj ona sta postala za zgled ne le vsem vernim v Macedoniji v Ahaji, temveč vsemu slovanskemu svetu.

Rojena sta bila v obmorskem mestu Solunu kot sinova premožnih starišev, ki so zelo skrbeli za njuno dobro, krščansko odgojo. — Ko sta pa nekoliko odrastla, pošljejo ju v Carigrad, da bi se v glavnem mestu jutrovih dežel izučila v potrebnih znanostih. Učila sta se res tako dobro, bila sta tako blistrega uma, da so ju vsi občudovali in sta daleč naokoli zaslevela kot modra mladeniča. Ponujali so jima visokih služb; a odklonila sta jih ter se povsvelila samostanskemu življenju, da bi se ločena od sveta v miru in resni samoti pripravila na trudapolno misijonsko delovanje.

Vsa goreča za čast božjo in zveličanje duš sta sv. Ciril in Metod radovoljno zapustila milo grško domovino, blago mater, katera se je s solzami v očeh ločila od dragih ji sinov, in ljube znanke in prijateljice iz mladostnih let. — Apostolskemu delovanju med Slovani sta žrtvovala ne le domovino, marveč tudi svojo globoko omiko in vsestransko učenost. Ciril je tako slovel kot učenjak, da so ga sploh imenovali le filozofa ali mo-

drijana. Metod pa je bil poseben poznavalec jezikov, zlasti slovanskih; bil je tudi dober slikar, kar mu je vse prav prišlo pri pridobivanju duš za božje kraljestvo.

Izmed Slovanov bili so Bolgari prvi, ki so slišali božjo besedo iz ust svetih bratov Cirila in Metoda. Kralj tega ljudstva, Bogor, ni bil iz početka krščanstvu nič kaj naklonjen, in videti je bilo, kakor da hoče na vsak način trdovratno vztrajati pri svojih malikih. Metod pa je sklenil, da ga hoče pridobiti za Kristusa, tudi če bi ga stalo še toliko truda. In kaj menite, kako je dosegel svoj namen? — Ljubezen je iznajdljiva. — Metod se je poslužil namesto jezika — čopiča in slikarske umetnosti. Naslikal je podobo poslednje sodbe tako živo, da je kralja kar pretresla, ko mu jo je pokazal ter mu razložil pomen posameznih prizorov na sliki. Božja milost je začela blagodejno delovati v kraljevem srcu, pripravljen je bil sprejeti Kristusovo vero, dati se podučiti v večnih resnicah in krstiti. Kralja so kmalu jeli posnemati tudi velikaši in nato še ljudstvo, ki je kar trumoma zapuščalo paganske malike ter sprejemalo vero v edinega pravega Boga. Tako se je vkoreninilo krščanstvo na Bolgarskem. A s tem ni bilo še končano misijonsko delo sv. Cirila in Metoda.

Vesela novica, da se je dal krstiti bolgarski kralj in z njim toliko ljudstva, raznesla se je kmalu daleč po svetu: čuli so jo tudi drugi bolgarski Slovani, bivajoči bolj proti severu na sedanjem Ogerskem in Moravskem. Sprejeli so bili ti Slovani krščansko vero vsaj deloma že nekoliko let poprej po nemških duhovnikih. Ker pa ljudstvo ni razumelo teh tuje govorečih učencikov in je slišalo, da so v Bolgariji nastopili oznanjevalci krščanske vere, ki oznanjujejo božjo besedo v domačem jeziku, zaželelo si je takih oznanjevalcev, da bi krščanske resnice natančneje spoznalo. Posledica tega je bila, da so narodni knezi naprosili

grškega cesarja, naj bi jim poslal mož, ki bi mogli njihovo ljudstvo poučevati v domačem jeziku. Cesar ni mogel najti za to delo zmožnejših mož, nego sta bila sv. Ciril in Metod; ker onadva sta znala slovanski jezik popolnoma in sta kar gorela za zveličanje duš. Cesar ju torej pokliče k sebi ter jima razodene željo slovanskih knezov. Z veseljem sprejmeta Ciril in Metod to sveto nalogo in se je tudi neutegoma lotila. Kako so se ju pa tudi razveselili Slovani, ko so iz njihovih ust slišali božjo besedo v domačem jeziku! Njuna pristrčna zgovornost in odkrita ljubezen do ljudstva je prepričala in pridobila vsakega.

Tak velik narod pa, kakor je slovanski, dvignil iz teme nevednosti k luči krščanske omike gotovo ni bila lahka stvar; za tako veliko delo je bilo treba tudi velikanskega truda. A sv. Ciril in Metod sta bila moža - apostola v najpopolnejšem pomenu besede: postala sta vsem vse, da bi le vse pridobila Kristusu.

Velike težave in zapreke jima je napravljala zlasti višja nemška duhovščina-deloma iz nevoščljivosti, deloma pa tudi iz narodne zaslijepljenosti in nevednosti. Tožili so ju celo v Rimu, da ne učita prav, da ne opravljata službe božje po obredu rimske cerkve, da bereta svete maše v divjem, barbarskem jeziku itd. Morala sta radi teh zlobnih obdolžitev v Rim pred papeža, da bi se opravičila. Svojo pravovernost in iskrenost svojega misijonskega delovanja sta dokazala v Rimu tako sijajno, da ju je sv. Oče javno pohvalil, potrdil vse njune naredbe, ju še celo posvetil za škofa ter jima izročil najvišjo duhovno oblast v slovanskih deželah. Sv. Ciril se ni več vrnil med ljubljene Slovane, ker je kmalu nato umrl v Rimu; sv. Metod pa se je vrnil ter prinesel svojim ovčicam dragocen dar: papeževo potrdilo in dovoljenje za slovansko bogoslužje.

Mnogo je moral sv. Metod še pretrpeti v svoji starosti: še enkrat se je moral iti v Rim zagovarjat proti nemškim obrekovalcem in fanatikom, dve leti in pol je moral kot starček presedeti v ječi na Bavarskem, iz katere ga je rešilo še-le papeževo lastnoročno pismo. Okoli l. 900 po Kr. r. se je preselil v deželo večnega miru uživat neminljivo plačilo za svoj trud in žrtve.

Ali sta po vsem tem, kar smo tukaj na kratko omenili, sv. Ciril in Metod vredna, da ju imenujemo slovanska apostola, slovanska blagovestnika? — Res je sicer, da v dežele, v katerih bivamo mi Slovenci, nista onadva prva prinesla luči svete vere; vendar pa sta mnogo pripomogla k temu, da se je sveta vera tudi med Slovenci ohranila in še bolj vkoreninila. Potujoč skozi naše

dežele v Rim sta učila Slovence, naše prednike, ter jih utrjevala v zvestobi in edinosti s pravim naslednikom sv. Petra, rimskim papežem; posebna dobrotnika sta nam Slovincem tudi zato, ker sta prva prevedla sv. pismo in mnoge molitve v staroslovenski jezik. Če premislimo, koliko moč ima v domačem jeziku pisana beseda in koliko pripomorejo h krščanski omiki v dobrem duhu pisane knjige, potem lahko spoznamo, koliko sta koristila sv. Ciril in Metod tudi Slovincem s tem, da sta izumila slovensko pisavo in jo tudi prva rabila. Ako ne bi bilo začetnikov, ne bi bilo tudi nadaljevalcev, in naš narod bi bil ostal v duševni revščini in največji nevednosti. Zato moramo priznati, da sta sv. Ciril in Metod, kakor drugim Slovonom, tako tudi nam Slovincem postavila podlago krščanske omike.

Kako izkazujemo mi Slovinci svetima bratoma najprimerneje svojo hvaležnost? — Gotovo le s tem, da stremimo za uzori, za katerimi sta onadva stremila. — Najprej bodimo neomahljivi v veri, katero sta onadva širila in prizadevajmo si, pridobiti za to vero še druge sobrate Slovane; potem pa bodimo zvesti v ljubezni do naroda, za katerega sta sv. Ciril in Metod neizmerno veliko trpela in žrtvovala. — Zato naj bodo kresovi, ki bodo goreli na predvečer godu naših blagovestnikov po naših hribih in holmih, simbol neugasne želje, ki gori v srcih nas vseh, da bi skoro zasnil dan, ko bo vse Slovane objemal en hlev in pasel en pastir, ko bo zvestoba do Boga in naroda spajala vsa slovanska plemena v eno mogočno družino. — Končam z besedami, ki jih je govoril veliki Leon XIII. l. 1881 slovanskim romarjem:

»Z enodušno molitvijo prosimo sv. Cirila in Metoda, naj dobrotno blagovolita z nebes brani slovanske narode ter izprosi od Boga enim stanovitnost, drugim razsvetljenje, da gorečnost medsebojne ljubezni v vseh srcih vnemata, odvrata pa od dedovine Gospodove sovraštvo, zavist in prepire. Pred vsem naj Bogu priporočata oni narod, ki ima po številu, mogočnosti in bogastvu največjo veljavo, in kateri ju časti kot svoja apostola, a je pretrgal zvezo, po kateri sta ga bila uprav ta apostola zedinila s sv. Petrom in rimsko cerkvijo.

»Kadar se povrne edinstvo v veri in bodo zagotovljene pravice posameznih dežel, potem še-le se bo veliko zanašati na Vaše prizadevanje in moč za razširjanje božjega kraljestva na zemlji: ker kaže se po božjem sklepu, da je slovanski narod prihranjen za posebne namene.«

Vera in Cerkev za delavski stan.

Apologetične misli. Razbral L. C.

(Nadaljevanje).

Pa pogledjmo sedaj še nekoliko v poznejše čase, ko je Cerkev zadobila prostost in je imela največ vpliva na javno življenje!

Srednji vek.

Nasprotniki radi očitajo Cerkvi, da ni storila tudi takrat ničesar za delavski stan. Topot naj jim pa odgovori socialni demokrat Kautzky! Po zgodovinskih dejstvih prisiljen priznava v listu »Vorwärts« v jeseni l. 1893 to-le: »V srednjem veku so delavci trpeli veliko manj nego dandanes, dasi so delali po več ur na dan. Četudi je delavec delal na dan po 10 do 12 ur, je vendar delal v tednu komaj 40 do 48 ur, ker je imel vsled obilnih praznikov le po 4 delavne dni. To, kar je danes želja delavcev, za katero se morajo boriti, bilo je pred 500 leti, v temnem srednjem veku, že pripoznano dejstvo. Delavci so pred 500 leti lažje in manj časa delali, a vendar je bil njih zaslužek izdatnejši kot dandanes. O tem pričajo razne prepovedi razkošnosti iz 14. in 15. stoletja. Dandanes bi bile take prepovedi nepotrebne.« — Tako govori o srednjem veku nasprotna, a resnicoljubna priča. —

Rokodelski stan. — Koliko pa je storila Cerkev v tedanji dobi še posebno za rokodelski in obrtni stan, pove nam isti socialni demokrat, ko priznava, da je ravno v srednjem veku nastal pregovor: »Rokodelstvo ima zlato dno.«

Takrat je bil obrtni stan na višku svoje moči in procvita. Rokodelci so bili organizirani in združeni v stanovske zadruge t. j. »cehe«, ki so se bili razvili iz cerkvenih bratovščin. Mojstri in delavci so živeli v medsebojni slogi in ljubezni kakor bratje. Imeli so sicer res pogodbo glede dela in plačila, a bili so vendar kakor ena družina, združeni s spoštovanjem in ljubeznijo. Skupaj so delali, skupaj so jedli in molili. A tudi v organizaciji sami so skrbno pazili na interese vseh. Umazana konkurenca ni bila mogoča. Določena je bila kakovost blaga, kakovost izdelka in cena.

Cehi so imeli tudi svoje bogate bratovske skladnice. S temi sredstvi so podpirali bolne člane in jim pomagali v nezgodah, skrbeli za vdove in sirote in oskrbovali lepo urejeno službo božjo. —

In nekaj je še posebno nudila tedanja doba delavcem, česar danes najbolj pogrešajo, t. j. **samoštjnost, zmerno blagostanje in varnost.** Ni se jim bilo bati brezposelnosti, izkoriščanja in bede. — To pa le do tedaj, dokler so stali cehi na krščanski podlagi.

Doba propada. — Ko pa se je bil vsilil v cehe duh sebičnosti, ki je zavladal v dobi reformacije, so z vero propadli tudi cehi. — Do tedaj so bili mojstri le načelniki tovarišev obrtnikov, ne njih gospodarji. Vezani so bili po postavi in zadružnih pravilih, da niso mogli izkoriščati svojih delavcev. Ko pa se je polastil mojstrov Lutrov duh svobode in neodvisnosti, ko so začeli mojstri in delavci kar vprek tožiti, da imajo v cehih vezane roke in je začela tudi država dovoljevati obrti izven cehev, razvila se je sebična konkurenca in upropastila cvetoči obrtni stan. Cehi, prej zavetišča celega stanu so postali zavetišča posameznih rodbin in špekulantov. Začele so se dvigati tovarne in razvila se je velika industrija; zvezda rokodelskega stanu pa je vedno bolj bledela. Liberalne ideje so obetale delavskim stanovom zlato dobo, a so jim prinesle pogubo. Tisoči in tisoči delavcev so padli med proletarce. Industrijski kapitalizem je potisnil malo obrt popolnoma v kot, da tam izhira. Ubogo ljudstvo je postalo množica revežev pod oblastjo nekaterih bogatinov. (Primeri: Sociologija — str. 676—677).

Odpad od vere in Cerkve je povzročil in pospešil propad delavskega stanu. »Mene, studenec žive vode, so zapustili in so si izkopali kapnice, kapnice predrte, ki ne morejo držati vode.« (Jerem. II. 13). — Zgodovinar R a u m e r pripominja k temu jako točno: »Kadar Kristusa tirajo pred sodbo in Ga pribijajo na križ, tedaj raztresa Juda Iškarjot s polno roko. Tak je

zakon svetovne zgodovine. Brez brezverstva bi ne bil nikdar splaval na površje Rotšild.« (H. p. Br. 230.) —

Prostost je dobro služila bogatinu, a slabo gospodarila ubogim. Liberalizem je ustvaril četrti stan — proletarske nemanice, za katere nima sodobna družba ne sočutja, ne zaslužka, ne kruha. Iz samostojnega obrtnika je postal tovarniški delavec. K onemu, ki je bil prej njegov vrstnik, gre sedaj v službo, odvisen popolnoma od njega.

Cerkev ima čiste roke nad temi razmerami. Zgodovina ji je pisala zlat list, ker je bila vselej odločna nasprotnica gospodarskega liberalizma.

Kmetiški stan. — Tudi kmetu je Cerkev največja dobrotnica. Da bi popolnoma zatrla krive poganke nazore o delu, je po svojih apostolih sama delala, kakor je že njen Začetnik hotel veljati za sina tesarjevega. Ustanovitelji cerkvenih redov, tako **sv. Avguštin**, **sv. Bernard** in drugi so svojim redovnikom poleg molitve zapovedali tudi delo. Od samostanov so se učili kmetje dela. Samostani so bili prave šole za poljedelstvo. In še danes uči Cerkev v misijonističnih pogane molitve in dela ter lepo združuje skrb za časnost in večnost novospobrncev.

Dokler je imela Cerkev kaj vpliva, je kmetijstvo dobro uspevalo. Krščanstvo je počasi prekvasil svet in izpremenilo staro sužno gospodarsko razmerje v fevdalno potem pa tudi le to ublažilo, tako da je bilo »med kmetom svobodnjakom in tlačanom le malo razločka.« (Primeri: A. Kaspert — razmere gorenjskih kmetov okolo l. 1500. — Ljubljana 1893.)

»Tu intam so se ohranili še kmetje svobodnjaki, a izvečine so bili kmetje-podložniki. Tudi so se večkrat svobodnjaki radovolino odpovedali svobodi in se kot podložniki podali graščakom, da so se tako iznebili političnih in vojaških bremen.

Za razna druga bremena in dajatve, ki jih je odrahtoval kmet, morali so gospodarji kmeta braniti, čuvati mu dom in pravice, pomagati mu ob uimih, nezgodah in v boleznih. Tudi je smel kmet na graščinskem pasti, sekati drva in drugo.

Pod vplivom krščanstva je bilo v srednjem veku to razmerje nekako patriarhalno. Gospodar je bil zavetnik podlož-

nikov, grajska gospa, mati ubogih. Kmetom se je primeroma jako dobro godilo. Po kmetiških hišah se je vsak dan ali vsaj dvakrat na teden kuhalo meso in vsem se je smilil »ubožec«, ki po cel teden ni dobil mesa. (I. Jansen, Geschichte 'd. d. Volkes I. — 17 in A. Huber, Gesch. Oest. III. 496.)

Tudi ni Cerkev nikoli podpirala posameznih trdosrčnih graščakov v njihovi surovosti in krutosti, ampak je vedno branila kmeta. Kier so bili pa tlačani pod cerkvenim gospodarjem, tam je bila njihova usoda zelo mila in so si tlačani še želeli pod tlačanstvo cerkvenih gospodarjev. — Zato je nastal pregovor: »**Pod skrivljeno palico (škofovo) je dobro služiti.**«

A proti koncu 15. stoletja so se začele zopet slabšati razmere. V graščakih se je začel zopet prebujati sebični egoizem; vpliv krščanskih idej je oslabil; začeli so bolj pritiskati na kmete, nalagati jim vedno večja bremena in kratiti jim pravice. Sad preovratnih, proticerkvenih reformacijskih idej, ki jih je propagiral M. Luter. (Primeri: Dr. A. U. — »Sociologija« str. 705-706). Luter je učil, da ni treba imeti nikakega potrpljenja in usmiljenja s kmeti; gospodarji naj jih pretepaio kakor pse, dokler morejo še gibati s kako žilo. (Lutrova dela, 16, 90—99.) »Odiranje kmetov je postalo dovoljeno, kakor je bilo prej prepovedano« piše angleški socialist H y n d m a n n. Nauk reformatorjev, da dobra dela niso potrebna za izveličanje, je zatrl vse dobredelne zavode, zlasti samostane. »Zatiranje samostanov« pa je po besedah socialnega demokrata Marksa samega »pahnilo ljudstvo v proletarijat«. In L u t e r piše: Pod napežem je kar snežilo miloščin, sedaj ne da nihče niti vinarja.« (Zbrana dela 43, 164.) Naj zadostujejo te gotove nepristranske priče! (Primeri: Pamet in vera — I. — 79!)

Osvetlili smo le nekaj strani iz zgodovine delavskih stanov. **Zgodovina obsoja grdo psovko**, da bi bila vera stara baba, ki ni ničesar storila za delavstvo. — **Dvatisočetna starost dela sveto vero ravno častitljivo**: častitljivo toliko bolj, ker je preživela še vse svoje nehvaležne sinove, ki so zavrgli najboljšo mater — vedno sebi na škodo.

O razmerah v najnovejši dobi spregovorimo pa prihodnjič.

Ivan Baloh.

Pesmi ni.

V mojem srcu je radost zamrla,
ker v njem več pesmi ni,
zadnja solza jo je zatrla —
v mojem srcu več pesmi ni,

V mojem srcu več pesmi ni,
a srce moje živi in trpi —
najdražje srce zame v zemlji spi —
zato záme — več pesmi ni.

Primité tatu!

Iz mestne hiše prileti človek plašnega pogleda. Ravno je izpraznil tujo blagajno in si nabasal malho s tujim denarjem. »Primité tatu!« S tem klicem prileti na ulico. »Kaj? Tatu!« Kje je tat? »Tam-le mora leteti. Primité ga!« zakliče znova in hiti po ulici. »Primité tatu!« zakliče za njim vprašalec. »Kaj? Tatu love?« vpraša tretji. »Da! Primité ga!« se oglasi četrtil, peti in šestil. Množica narašča, vse hiti na ono stran, kjer ima tat biti. Vse kriči: »Primité tatu! Kje pa je? Ali so ga ujeli? Primité, primité ga!« Vpitje vsekrižem, zmešnjava vsesplošna. Prilika lepa, trenutek ugoden, da se tat zgubi med množico in srečno odnese, s čimer si je nabasal žepa. Kako se smeja v pest, ko je na samem in se čuti varnega! Svet hoče, da ga imamo za norca, pa ga imejmo!¹ si misli. Háháhá! Bog ve, kje ga love in kako dolgo ga bodo lovili! Naj ujamejo kogar hočejo, obesijo naj ga, na kosce naj ga razkosajo, kaj me briga! Samo da sem jaz s plenom na varnem!

Tako love tatove po svetu.

Primité tatu! Ta klic se razlega po celi Evropi.

Kje pa je tat? In kaj je ukradel? Mir, srečo, premoženje, zdravje in življenje. Kdo je ta nesrečnež? Materam je ugrabil sinove, otrokom očete, ženam može; pomiril jih je, poklal in pokopal. Drugim je zasekal globoke rane v život, porezal jim roke in noge, oči jim je neusmiljeno iztaknil. Drugim zopet je porušil in požgal hiše, cela mesta in vasi je porušil, ljudi je pognal po svetu, siromakom je odjedel kruh, zadnji košček zabele jim je požrl, ugrabil jim obleke, sezul jim čevlje z nog, bosil in razcapani hodijo okrog in nimajo, kje bi se nasitili in pogrell.

¹ »Mundus vult decipi, ergo decipiatur!« so rekli stari Latinci. Ni bil zlepa ta rek tako resničen kakor sedaj.

Kdo je zločinec, ki je vse to zakrivil? Kdo je tat, ropar in morilec, ki ima vse to na vesti? Kdo je pripravil nad svet vse gorje, kar smo ga videli in okušali zadnja leta?

Primité tatu!

Imenujte nam ga, da ga poznamo in poiščemo, da mu damo zaslužen plačilo! Prekletstvo vsega sveta ga bo zadelo.

Kdo je torej kriv svetovne vojske in vseh ž njo združenih strašnih nesreč, ki jih noče biti konec?!

Morda bivši nemški cesar Viljem, ki je s svojim pruskim militarizmom grozil celi Evropi in izzval odpor proti sebi? Da, ta bi utegnil biti kriv svetovne vojske! — Toda povejte, ali slišite veliko zabavljati zoper Viljema? Ali se morda po naših kavarnah, tovarnah, železnicah, gostilnah, delavnicah, cestah, ulicah in trgih dan na dan udriha po Viljemu? Ne! O njem ni veliko slišati. Malokdo ga še v misel vzame. To torej kaže, da on ni kriv svetovne vojske. Ne, ne! Motili bi se, če bi Viljema dolžili teh nesreč. Viljem je nedolžen!

Če ne ta, je pa morda kriv vojske stari avstrijski cesar Franc Jožef. Ta je podpisal one znane pretirane zahteve od Srbije, o katerih se je dobro vedelo, da jih Srbija ne bo mogla izpolniti, da bo torej do vojske moralo priti, ker so jo pač hoteli imeti. S tem je sprožil oni kamen, ki se je valil po hribu navzdol in povzročil plaz, kateri je pod seboj pokopal milijone. Gotovo se zaradil tega na Franca Jožefa vse jezi, ker je neposredni provzročitelj tolike nesreče. — Ne, ne! Motite se! Francu Jožefu se ta usodni korak ne šteje veliko v zlo. Kdo bi zameril staremu možu, saj ni vedel, kaj je delal!

No, če ni on kriv, so pa tisti, ki so mu dali podpisati ono zahtevo po vojski. To so bili avstro-ogrski ministri Berchtold, Tisza in Stürgkh.

Ti torej so pa dobro vedeli, kaj delajo. Posebno o Tiszu je znano, da je takrat vladal celo Avstrijo in z nemškimi cesarjem imel vedne spletko, iz katerih se je rodila grozna vojska.

Alli pa je bil kriv vojske nemški kancler Bethmann-Hollweg, ki je že nekaj let naprej napovedal, da bo prišlo do odločilne vojske med Nemci in Slovani, ki so jo Nemci že tako dolgo pripravljali. Zato se gotovo zoper Bethmanna, Tisza, Stürghka in Berchtolda povsod zabavlja. Vsak vrže kamen nanje, kdor še more z roko migati. — O, kaj še! Kako se vi motite! Teh ljudi skoro nikdo več v misel ne vzame. Pozabljeni so, in če so kaj zagrešili, odpuščeno jim je!

Kaj pa avstrijski in nemški generali in vojskovodje: Hindenburg, Ludendorff, Mackensen, nadvojvoda Friderik, Hötendorf, Potiorek in drugi? Ti so že davno naprej meče brusili, s katerimi bodo rezali slovanske glave in so jih res prav pridno rezali. Naše fante so pošiljali v prve vrste, naše poštene ljudi zapirali, nedolžne talce streljali, samo v Bosni dali pobesiti in pobiti 10.000 nedolžnih — poleg vseh drugih grozodejstev, ki so jih počenjali v štirih letih grozne morije. Gotovo bo vsak človek na Slovenskem s studom imenoval ta imena in se zgražal nad zločini, ki so jih zakrivil. — No, seveda, ljubimo jih ravno ne teh ljudi. A da bi se veliko jezili nad njimi — čemu? Kar je storjeno, je storjeno. Vršili so pač svojo vojaško pravico in dolžnost. To se jim ne more veliko v zlo šteti. Zato tudi naši ljudje nimajo kaj prida pritožbe nad njimi.

Morda pa se jeze ljudje nad Salandrom, Sonninom in drugimi italijanskimi državniki in vojskovodji, ki so krivi vse velikanske nesreče, katera je zadela naš narod na Goriškem? Ali morda nad drugimi ententnimi državniki in vojskovodji, Clemenceauom, Greyem in drugimi njih tovariši, ki so Italijanom pomagali? — Teh pa pri nas sploh nikdo v misel ne vzame. Kaj, da bi se celo jezili nad njimi! Nobene sledi o tem!

Primate tatu!

I, kje pa je? Povejte nam vendar in pokažite ga nam, da ž njim obračunamo!

Povejte nam, kdo je kriv svetovne vojske, kdo vsega tega gorja, ki je bilo med vojsko in se še nadaljuje?

Kaj še vprašujete? Še ne veste tega?! Saj to

ve vendar vsak otrok, čivkajo vrabci po vseh strehah, kokodakajo kure po vseh dvoriščih, regljajo žabe po vseh lužah: Svetovne vojske in vsega hudega so krivi duhovni. Naši slovenski duhovni seveda! Ne, ti ne zaslužijo imena duhovni, to so — farji. To ime namreč je danes na jeziku skoro vseh ljudi. Kmalu bo tudi že na jeziku vsakega otroka...

Ne verjamete tega? Le vprašajte ljudi! Povsod boste dobili ta odgovor. In kar trde vsi ljudje, to mora biti že res.

A tako?! Zdaj se poznamo! Torej zdaj smo dobili tatu! Ti ljudje — ti črni — ti so krivi tako groznega gorja, ki je trlo in še tare vso Evropo! Ti hudodelci! Kaj Viljelm, kaj Franc Jožef, kaj Berchtold, Tisza in Sütrgkh, kaj Bethmann-Hollweg, kaj Friderik, Hötendorf, Potiorek, Hindenburg, Ludendorff, Mackensen, Salandra, Sonnino, Grey in drugi njih tovariši! Ti so nedolžni. To so angelčki! Zato jim pa tudi lepo mir damo. Ali mar kdaj slišite zoper nje zabavljati? Redkokdaj se kdo spozabi, da še katerega teh ljudi imenuje. Kaj bi se tudi jezili nad njimi? Ne delajmo nedolžnim ljudem krivice! Primimo pravega tatu! Zgrabimo prave hudodelce! In to so, kakor znano, duhovni.

Da, duhovni so krivi vojske. Pa ne samo te. Zdaj zopet primanjkuje moke in se je vsled tega podražila. Kdo je temu kriv? I, kdo kakor duhovni! Manjka sladkorja in petroleja. Kdo je kriv? Duhovni! Pa usnja ni dobiti, da moramo strgani in boski hoditi. Kdo je kriv? Duhovni! Zdaj so pa še bankovce štempljali in nam odtegnili dvajset odstotkov. Kdo bi se ne jezil! In kdo je temu kriv? Kdo drug kakor duhovni! Le vprašajte ljudi, pa vam bodo povedali! Da so duhovni krivi tudi, da so zvonove pobrali, kdo tega ne ve? Sicer se je slišalo, da so nekateri jokali in da je neki star župnik od žalosti umrl, ko so mu zvonove oropali, ampak to je bila samo hinavščina, da se lepe delajo. Duhovni so nam zvonove zapravili, to je pribito. — In tako se vleče register grehov teh grdih ljudi v brezkončno daljavo. Tako je in nič drugače! S kom so imeli ljudje v času vojske in imajo še toliko opraviti in se nad njimi jeziti kakor nad duhovni? Po železnicah, po kavarnah, po gostilnah, po tovarnah, po cestah in ulicah odmeva dan za dnem to govorjenje. Ti so hudodelci. Primate jih, Primate tatu!...

(Konec prihodnjic.)

Marija, Ti.

Kot beli snežek svitlo-čist — Marija Ti!
Kot cvet vrtinc, kot lilij list — Marija Ti!
Kot zlatih zvezdic svitil raj — Marija Ti!
Sijala si in slišiš zdaj — Marija Ti!

O vlr neizmerni vsih radost — Marija Ti!
Nebes in zemlje kras, sladkost — Marija Ti!
Pozdravljena presrčno nam, — Marija Ti!
Zdaj tu, in kdaj v nebesih tam, — Marija Ti.

Marijinim hčeram.

I.

Cenjene tovarišice!

Najlepši čas našega življenja je pač: mladost. Koliko lepih načrtov gleda pred seboj mlado srce! In vendar koliko razočaranje mnogokrat! Mesto lepih idealov pride trdo trpljenje in črna bridkost.

Od kod to? Često je mladi svet sam kriv: kar se je, to tudi žanje.

Kaj dobrega pa naj se jemo?

I. Bili so časi, ko je imel besedo le oni, ki je bil plemenite krvi; veljal je le mogočnjak, bogatin, vsi drugi so bili brez veljave. Dasi še vedno mnogo velja, kdor kaj pod palcem ima — vendar dandanes še več velja, kdor kaj zna in je poštenega srca. In to naš čas od nas zahteva.

II. a) Me vse bi bile rade srečne in bi rade koristile narodu: Skrbimo da bomo poštenega srca. To bo pa le, če zvesto živimo po sv. veri. Zakaj, sv. vera blaži srce, uči nas prave ljubezni do Boga, do sebe in do domovine. Sv. vera nas vadi v potrpežljivosti in zatajevanjih skratka vzgojuje nas v požrtvovalne žene, ki jih tako nujno potrebuje vsak narod. — Cesar se Janeček ne uči, tudi Janez znal ne bo! Kako naj bo iz deklince kedaj živoverna, požrtvovalna mati, mati poštenega srca — ako je bila v mladosti razuzdana, vajena le plesa in grešnega življenja?! — Zato še enkrat, živimo zvesto po sv. veri!

b.) Ako kočemo biti srečne, cenj. t., skrbimo tudi, da bomo kaj znale: Skrb mladenke bodi, lzučiti, izvežbati se za dobro gospodinja. Od mladega se vadi v snažnosti, kuhi, šivanju, i. t. d. — Napak ravna dekle, če se nič ne zmeni za leposlovne knjige in še bolj, če prezira poučne knjige. Treba brati dobre časopise, hoditi k predavanjem i. t. d. — Skrbi tudi, da se navadiš najnavadnejših pravil olike. — Z eno besedo: skrbeti moramo za svojo izobrazbo.

Kako naj postane iz mladenke delavna, olkana, pametna gospodinja — če se v mladosti peča le z lišpom, pohajkovanjem in zapravljevanjem časa?

c) Vsega tega pa si mladenka ne more pridobiti sama. Treba ji je primerneга stika z drugimi, ki imajo iste cilje, treba ji je društva ali družbe. Zato, dekleta, zvesto se držimo naše Marijine družbe, živo se zanimajmo zanjo, zvesto hodimo k shodom, skrbno delujmo

v odsekih. Tu bomo zajemale ognja za lepo krščansko življenje, za pravo požrtvovalno ljubezen do Boga in domovine. Sejale bomo dobro seme in žele dober sad:

Zato navdušeno naprej,
Slovenke drage, v tej krajini!
Poprimimo se dela vse:
v čast Bogu in blagor domovini!

(Govorila Anica Meden pri Mar. dr. v Senožečah.) Govor povzet po: »Naš dom« I. XI.

II.

Cenjene tovarišice!

Slišale smo zadnjič, da bodi skrb mladenke: izvežbati se za dobro gospodinja. Gospodinja pa dobra ne more biti, ako ni navajena reda.

Zato hočemo danes nekoliko spregovoriti o redu.

I. Brez reda ne more obstati človeška družba; in družinske sreče ni tam, kjer ni reda. Redoljubnost gospodinja omili družini domačo hišo. Družina se čuti srečno doma, ne išče nepotrebni zabav po gostilnah. Kolikokrat je zankarnost gospodinja kriva, da gospodarja ni doma.

II. Ako hočeš imeti red, treba: 1.) da ima vsako delo določen čas. Treba je ob določenem času vstati, ob določenem času iti spat. Treba je ob določenem času pripraviti: zajtrk, kosilo, večerjo. Treba je ob določenem času prati, pregledati perilo; če je strgano ga zašiti; da ni družina kedaj prisiljena v strgani obleki iti v cerkev. Koliko preprirov lahko izostane! — Kako lepo je v onih družinah, kjer gospodar in gospodinja že zvečer določita glavna opravila za drugi dan. Vsakemu je odkazano svoje delo; Delo gre hitreje izpod rok, se ne odriva le na ramena starejše sestre ali brata, vsak dela svoje.

Treba je: 2.) da ima vsaka stvar določeno mesto: od nedeljske obleke, do brišace, od poljskega orodja do šivanke. Če ima vsaka stvar svoje mesto, je soba lepo urejena; obleka ni zmetana po stolih; v največji temi lahko najde gospodinja v kuhinji lonce, ali skledo, ali nož, ali žveplenice. Pod streho, po stopnjicah i. t. d. ne ležijo cunje, lasje, popir i. t. d., zakaj, rodoljubna gospodinja ve kam spadajo smeti.

Da pa gospodinja ohrani red v gospodinjstvu je treba 3.) da vse izdatke in prejemke zapiše in koncu meseca sklene račun. Tega se me, cenj, tov., že sedaj vadimo, čeprav so naši

izdatki in prejemki mali. Vse zapišimo! Ob koncu meseca pa naj vsaka pregleda izdatke, naj premisli kateri je nepotreben, ali ga lahko pogreša, si to dobro zapomni in naredi sklep, da v prihodnjem mesecu za tisto stvar ne potroši denarja. Tako bo marsikaka lira ostala: za dobrodelnost, misljone, dobre časnike i. t. d.

III. Cenjene tovarišice! Ker je red toliko važnosti, skrbimo, da se privadimo redu. To sicer velja premagovanja — ali s prizadevanjem nam bo

prišel red v navado, kar pa pride v navado, se lahko izvršuje.

Gospodinja brez reda
rada poseda,
delo tliči,
sreča od hiše beži.

(Govorila Angela F. pri shodu Marijine družbe v Senožečah. Govor povzet po Kalinšek. Gospodinjstvo.)

Tamkaj:

Svetli so oblaki,
daleč plavajo.
Bele so meglice
daleč rajajo:
Brhki tam Slovenci
prosti dihajo;
zale tam Slovenke
proste bivajo. —

Tukaj.

Črni so oblaki
se grmadijo.
Tožne megle nizko,
nizko lazijo.
Zvesti tu Slovenci
v sili stokajo;
zveste tu Slovenke
v sili jokajo. —

Y.

Večerne misli.

Ivan Baloh.

Kedar človek zvečer svoje oči zatisne,
naj nikdar ne pozabi, da jih morda več ne
odpre.

*

Slamnata streha je še največkrat dom
največje sreče.

*

Kaj je ljubezen? Ljubezen je knjiga
brez zadnjega poglavja.

*

Ako hoče kdo od tebe poljuba, tedaj
se spomni, da ga je enkrat dal tudi - Juda.

*

Predno pišeš svojemu sovražniku pi-
smo, potrpi in počakaj vsaj 24 ur. Po tem
času boš mislil drugače.

*

Ko bi slepec prvokrat zagledal solnce
in prvokrat videl cvetice, ko bi gluhi prv-

krat zaslišal slavčevo petje, oba bi ostr-
mela — mi zdravi zemljani se ne brigamo
za take malenkosti.

*

Mnogokrat se na trdem kamnu ložje
počiva kot na mehkem naslonjaču.

*

Največja ironija, ki bi jo videl svet,
bi bila ta: ko bi mirovna konferenca traja-
la dalj, kakor vojska.

*

Beseda izdajalec je postala dandanes
tako navadna, da se nobeden več ne zgra-
ža ob njej.

*

Ko bi bilo mogoče kakemu človeku
prečitati vse časopise na svetu od istega
dne, bi bil to najbolj zmešan človek na
zemlji.

*

Ako hočemo imeti luč, jo moramo prižgati. Mnogim ljudem se prižiga luč resnice leta in leta, pa se jih ne prime.

*

Najbolj odkriti so tisti nagrobni napisi, ki so najbolj kratki.

*

Marsikateri turist hoče nagloma priti do vrhunca gore in pade globoko doli. Tako je tudi v politiki.

*

Če hočeš urednika kakega lista najbolj razjeziti, tedaj mu pošlji polo — nepopisanega papirja.

*

Briljanti, demanti, smaragdi in rubini, ki se večkrat blestijo na obleki in telesu, niso vselej odsev notranjega bogastva.

*

Roke, ki so sé zlatom okovane, so mnogokrat krvave.

*

Človeku, ki ti stokrat pove, da te ljubi, reci, naj vzame svoje besede 99krat nazaj.

*

Vsakdo ima dvoje oči. Žalibog, da marsikdo premalo vidi, ker eno oko zatisne.

*

Če bi čebele zamogle govoriti, bi marsikateremu napravile pridigo, da bi je nikdar ne pozabil. (Lenuhu).

*

Mladost je kakor metulj. Se vsede na cvetko, med izsrka in gre naprej.

*

Človek ne ve dneva svoje smrti. Blagor mu! Ko bi to vedeli vsi ljudje, bi bila zemlja dvakrat solzna dolina.

*

Če zadenemo na cesti ob kamen, ga brcnemo preč. Žal, da mnogi delajo tako tudi s človekom.

*

Bog je dal dar petja samo človeku in pticam, ko bi ga imele tudi druge živali, tedaj bi najbolj protestiral osel, ker zna samo dve črki.

*

Beseda protest je najbolj nedolžno orožje, ker se ga nihče ne boji.

*

Tisti, ki nosijo čez mejo to, kar imajo na sebi, so še najbolj pošteni kupčevalci.

*

Mesta, ki so Wilsonu posvetila ceste zaradi samoodločbe narodov, so se prekmalu odločila.

Križani.

Zdaj križan je. Glava mu trudna med rameni klone.

Bolesten pogled izpod trnjeve krone

sočutja želi si in z ustnico žejno

šepeče: glej, sin, bolečino brezmejno....

Razpeti sta roki. Od žebljev kri curkoma lije

čez celo telo in prt nad koleni ga plje —

in nogi trepečeta v boli nevtešni:

— O, križati znaš, ti moj rod pregrešni!....

Domen.

PRIPOVEDNI DEL.

Slike iz vojaške bolnišnice.

Bolnišnica se je v tistih vročih dneh napolnila do zadnjega kofička. Vse narodnosti so bile tukaj zbrane in zdravniki so imeli noč in dan črez glavo dela. Manjkalo je že vsega: zdravil, obvez in tudi zdravnikov. Ranjenci so cele dneve vzdihovali v bolečinah in čakali nepotrpežljivo, kdaj pridejo na vrsto.

Zato se je tudi povsodi opažalo površno delo, ne po krivdi zdravnikov, temveč vsled sile in pomanjkanja priprav. Mnogo ran je bilo vsled tega zanemarjenih in odrezavati so morali ude, kot spomladi na drevju usahle in nepotrebne veje.

Med drugim je izgubil desno roko tudi naš Koren, kmet najboljših let, doma nekje od Gorice. Do skrajnosti potrpežljiv je bil ta človek in ugajal je prvi hip tudi zdravnikom. Večina bolnikov, zlasti Ogrji, je po prestani operaciji tarnala in vzdihovala, naš Koren pa je potrpežljivo prenašal bolečine. Tudi ni prosil priboljškov v hrani kot mnogi drugi. Njegovo moško in resno vedenje pa je vzbujalo vsled tega tem večje zanimanje.

»Kako je, Koren, kako?« ga vpraša pri nekem obisku zdravnik.

»Sedaj dobro, gospod zdravnik. Bolečine lahko prenešam. Najhujša pa je skrb, kako bom preživel svojo družino brez desne roke,« pravi žalostno Koren.

»Le potolažite se, dobivali boste precejšnjo pokojnino,« ga tolaži zdravnik.

»Na to dam toliko kot nič. Za kmeta je najboljša pomoč v njegovih rokah, brez teh so vse pokojnine suhe veje. Mi z denarjem še živeti ne znamo,« reče mož.

Zdravnik je molčal, ker je vedel, da ima Koren prav.

Nekaj dni nato je prišla obiskat Korena njegova družina. Mož je bil vdovec s petimi otroki. Ženo mu je ubila granata, ko so bežali od doma. Tudi starejši sinček je bil ranjen od kosčka razstrelka in je vsled tega šepal. Otroci so živeli s staro materjo v begunskem taboru, ker je bil njihov dom izpraznjen.

Stara mati, ženica sedemdesetih let, je pripeljala ubogo, sestradano družino k očetu. Žalosten

je podajal oče negodnim črvikom svojo levico. Najstarejši otrok je imel štirinajst let, najmlajši komaj štiri. Poslednji kar ni hotel verjeti, da ima oče samo eno roko in videti je hotel na vsak način, če je to res.

Očeta pa so bolj zanimali sestradani obrazki otročičev. Izpraševal je svojo mater, kako žive.

»Slabo, slabo,« je tarnala ženica. »Zjutraj malo vode, popoldne repa, zelje, vse nezabeljeno. V kruhu je slama, zaganje, in mnogo jih je od tega že umrlo. Mleka ne dobimo. Otroci jokajo in nam se krči srce...«

Žalostno je bilo to svidenje. Oče jih je bil bolj žalosten kot vesel. In ko so odšli nazaj v taborišče, se je mož skrtil pod odejo in nismo ga mogli spraviti izpod nje, ko je bilo zdravniško pregledovanje. Kaj je mož trpel v svojem srcu, ve sam Bog.

Črez nekaj tednov je hodil Koren že po vrtu bolnišnice. Tudi v našo pisarno je večkrat zašel, ker je imel tukaj svojega znanca iz domačih krajev.

Resno-zamišljeni in razumni mož je ugajal vsem. Nič one sirovosti, ki se navadno pokaže na ljudeh, če so enkrat v vojaški obleki, ni bilo opaziti na tej korenini.

»Kako ste izgubili roko?« sem ga vprašal, ko pride nekoč zopet v našo pisarno.

»Žalostna povest je to, gospod. Pa povem vam, če želite.«

Mož se je oddahnil in nadaljeval: »Ležali smo prav nad mojo domačo vasjo, za pokopališkim zidom. Grozen dan je bil. Solnce nad nami kot živ ogenj, okrog nas pa ognjena toča, da nisem več upal priti iz tega peklenskega ropotanja. Pokopališki zid je bil že na mnogih krajih razrušen. Morali smo iskati zavetja že za kamenitimi nagrobnimi spomeniki. Skočil sem za onega, pod katerem počiva moj oče. Jaz sam sem mu ga postavil. Žena ga ni še imela in pokopali so jo v sosednji vasi v moji odsotnosti. Za očetov spomenik sem se tedaj skrtil in hvalil Boga, da sem mu postavil tako velik kamen. Zdaj je bil moj varen ščit proti smrtonosnim kroglam. Čul sem, kako so udarjale v kamen in odletavale v stran. Čutil sem nad svojim življenjem blagoslov pokojnega očeta in nelzrečeno

milo mi je bilo pri srcu. Kot bi bil čul iz groba glas roditelja. Okrog mene pa so padali izstrelki vedno bolj gosto. Mnogo tovarišev so že odnesli, drugi pa so ostali na grobeh mrtvi. Povelja za umik pa ni hotelo biti. Zdelo se nam je, kot bi nas bili namenoma izročili smrti. V tem je začela goreti naša vas, ravno tam nekje, kjer je stala moja hišica. Nehote sem se zganil in pogledal. Gorela je prav moja hiša. Vse je izgubljeno, premoženje in morda tudi življenje, sem mislil v žalostnem srcu. In zdelo se mi je, kot da čujem iz groba jok očetov, ki je delal in trpel, da je postavil sebi in otrokom skromen dom. In jokal sem tudi jaz, jokal zaradi otrok, ki morda ne bodo imeli ne doma, ne očeta... Takrat sem menda nehote zamahnil z desno roko, kot bi hotel braniti svojo drago domačijo. V tistem hipu sem začutil v roki nelzrečeno bolečino. Zadet sem bil. Povedila se je kri na grob očetov. Bil sem še toliko pri zavesti in moči, da sem skočil nazaj in prišel v bližnji gozdček do sanitetnega oddelka. Kmalu za menoj pride neki tovariš, ki je bil tudi ranjen, ter mi pove, da je takoj po mojem odhodu razdrobila granata spomenik mojega očeta. Tako sem odkupil z desno roko svoje življenje. Hvaležen sem za to Bogu. Skrbi me pa vendar, kdo jo bo nadomestil in preživljal pet otrok brez matere.

Mož se je zamislil in ni več govoril. Odšel je počasi nazaj v svojo sobo.

Tiste čase se je naselilo v deželo največje pomanjkanje. Celo bolnikom in ranjencem so pritrgovali hrano. Kruha skoro ni bilo mogoče dobiti. Bolniški pa je bil tako pičel, da je slednji že za zajtrk pojedel odmerek za cel dan.

Koren je prišel večkrat v našo pisarno in povpraševal, če je ostalo kaj kruha, ki smo ga dajali vojaštvu, uslužbenemu v bolnici. Ker je bil vedno kdo na dopustu, je kruh od teh navadno ostal. Zato je dobil Koren vedno kak hlebček. Vedeli smo, da korenjaški mož rabi več kot kdo drugi.

Nekoč dobi naš pisarniški tovariš, ki je bil bogat trgovec, od doma precejšen zaboj. Same redke dobrote so bile v njem. Maslen kruh, klobase, fin prepečenec, sadje in razna drobnjav. Po stari vojaški navadi je bila vsa bližnja družba deležna teh dobrot. Ker je bil tudi Koren navzoč, mu je dal trgovec pol klobase, precejšen kos kruha, nekaj jabolk in prepečenca. Lepo se nam je zdelo to in marsikdo bi bil rad odstopil tudi svoj delež

ubogemu ranjencu, če bi se ne bil bal užaliti trgovca z omalovaževanjem njegovih darov.

Pokusili smo po vrsti kruh, prepečenec in klobase ter enoglasno pohvalili spretnost trgovčeve žene. Le naš Koren ni pokusil darovanih stvari. Skrbno je vtaknil vse v žep in molčal.

Opazil sem to in čudno se mi je zdelo. Naj nam je bilo dobro znano, da bolniki stradajo, posebno taki, ki dosti rabijo. In med te je brezdvomno spadal orjaški Koren.

Iz radovednosti sem pazil, kam bo nesel Koren podarjene jestvine. Mož je šel kmalu v bolniško sobo, ne da bi se dotaknil jedil, ki mu jih je dal trgovec. Ker se mi je zdel Koren posebno zanimiv značaj, sem pazil na vsak njegov korak in na vsako besedo. Naročil sem tedaj bolniškemu strežnju, naj pazi, kam bo del Koren podarjene jestvine. Ta je samo pogledal v sobo in mi prišel takoj povedat: »Ta revež,« pravi strežaj, »shrani vse. Ravnokar vlaga ona darilca v zabojček, da ga odpošlje svojim otrokom. Že jaz sem ga svaril, da si preveč pritrjuje. Ves svoj kruh spravi za otroke in še kupuje ga. Denarja nima, zato pa proda meni tisti četrt vina, ki ga dobiva na zdravnikov ukaz dnevno. Pravi da ne bo več pil vina, dasiravno ima doma sam vinograde. Midva se večkrat prepirava, ker mož trdi, da nima vino prav nič redilnosti v sebi in da za zdravega človeka ni družega kot poirata.«

Slutil sem že vnaprej, da mora biti nekaj takega. Povedal sem to svojim tovarišem v pisarni. Vsi so bili ginjeni.

»Taki očetov nam je treba,« je opomnil nekdo, »pa ne bodo peli več bobni našim kmetskim domovom. To je res pravi oče.«

Mož je hodil še nadalje v našo pisarno, kadar je vedel, da nismo z delom preobloženi. Ni hče mu ni razodel, da vemo za njegove skrivnosti. Od tedaj smo mu dajali tudi mi svoje odmerke vojaškega kruha, kolikor smo si ga mogli pritrngati. Slromak pa je hotel vse to poplačati z malenkostnimi izkupički, ki jih je imel od pritrnganega vina. Seveda smo vse to odklanjali.

Še danes mi je živo pred očmi orjaški mož in pogosto se spominam na njegovo dobro očetovsko srce.

Naj ga spremljata blagoslov in sreča koderkoli hodi!

Prerojenje.

Zvečerilo se je v Marijini družbi. Jasen dan cvetja in petja, požrtvovalnosti in navdušenja je minil. Marijna družba je lezla narazen.

Tajnica Alojzija, ki je bila preje zelo navdušena za M. družbo, je sklenila tesno prijateljstvo z nekaterimi družbinkami. Trudila se je ustanoviti!! »Gledališko društvo«.

Prednica Jožefa je občevala le s štirimi svojimi prijateljicami: vse te so bile mnenja, da za odrasla dekleta razveseljevanje, čeprav pošteno, ni primerno.

Rozika Debevc je menila, najboljša bi bilo M. dr. razpustiti, pa ustanoviti »Dekliško zvezo«, bi vsaj več deklet v zvezi bilo.

Saj nobena nič ne vé, je ropotala prebrisana Pepina: vse drugo ni nič, ustanovimo »Pevski krožek«.

Meni pa se bolj pametno zdi ustanoviti »Tretji red« je pripominjala Johana.

Voditelj je vedel za take in enake smeri v družbi pa je molčal in trpel. Premišljeval je, kako bi razdiralne elemente ukrotiti, kako bi Marijino družbo poživil; »Bodite pametna! jih nagovoril. »Jesen bomo priredili zopet igro. Petje gojite lahko tudi v M. dr. Razveseljevanje, pošteno, vam je dovoljeno. Saj ima še Bog veselega človeka rad. Radi »Dekliške zveze«, pa ni treba M. dr. razdirati: zakaj jedro te zveze bodi ravno M. dr. — Tretji red pa že dalje časa namerava g. župnik vpeljati. — A sedaj ni treba hiteti, sicer ne bo ne enega, ne drugega«. — Vedel je voditelj, da ne pomaga veliko govoriti v takih časih, zato se je tembolj v molitvi z Bogom pogovarjal, kako bi Mar. družbo rešil. — Ni se zastoj posvetoval.

Bila pa je v družbi tudi Marija. Bila je za nameček v družbi: Ne zato, kakor, da bi jo druge imela za nameček: sama je tako mislila: ni znala ne peti, ne deklamirati, ne igrati. Mati njena je bila pijanka, oče pa je uropal cerkev, edina sestra je razuzdano živela. »Pa čeprav sem za nameček v M. družbi: rajši sem zadnja med hčera-mi Marijinimi, kot prva med plesalkami. Bila pa

je čistega srca, pobožna, prijazna. Le eno napako je imela: preveč se je sramovala nastopiti; saj še korajže ni imela stopiti v M. družbo, če bi ji voditelj toliko ne prigovarjal. — Marija jim je bila v celi družbi skoro edina, ki je pri vsem razdoru ostala nevtralna. Nobeni skupini se ni pridružila, ostala je nevtralna — a bila je pri vseh priljubljena. —

Prišla pa je španska bolezen: Pri Zvonarjevih jih je kar 11 ležalo; nikogar ni bilo, da bi stregel. — Tu se ponudi Marija za strežnico...

Stregla je in stregla, delala dobra dela usmišljenja toda nakopala si je še sama bolezen in umrla.

Voditelj M. dr. gre k Marijini materi, ki se ni nič brigala za pokop svoje umrle hčere. »Lepo vas prosim, mati, preskrbite, kar je potrebno za pogreb vaše Marije.«

»Mati gor ali dol« — zavpije razjarjena mati — »skrbite vi, saj je bila v Mar. družbi! Meni ni nič mar.«

»Dobro!« odvrne voditelj. — »Truplo umrle Marije ste prepustili M. družbi; Marijina družba bo skrbela za pogreb!«

Ko so družbenke zvedle, da je Marija umrla — so bile vse žalostne, marsikatera solza se je potočila; ko so pa slišale, da se mati za pogreb svoje hčere nič ne briga — so pa bile vse ene misli: bo pa M. družba. In glejte vsa vas je le to mislila, kako bi pomagala Marijini družbi, da naredi Mariji lepši pogreb.

M. družba je napravila tako lep in krasen pogreb, da ga še ni pomnila vas.

Ko je čez nekaj tednov g. župnik vprašal voditelja: kako je v M. družbi, ali še leze narazen«, je odgovoril voditelj: »G. župnik, pogreb Marijin je položil v grob tudi razdor v M. družbi.

Avgusta meseca bom sprejel 12 kandidatkin.«

»Marija, to si izprosila, ko si še živela«, je odgovoril g. župnik in solze veselja so se zaiskrile v njegovih očeh.

Izobraževalna organizacija.

Na delo -- za izobrazbo ljudstva.

Na delo — za izobrazbo! Ključ nam čuvar sv. Cerkve. Sv. Oče Benedikt XV. je pozval v svoji okrožnici z dne 11. marca t. l. duhovnike in vernike, naj se krepko lotijo izobraževalnega dela. Ljudstvo je treba pridno poučiti o novodobnih zmotah! Na delo — za izobrazbo! Ključje nam časovne razmere. Zvite zanjke se ljudstvu nastavlja od strani komunistov. Prebrisano znajo izrabiti splošno nezadovoljnost v deželi in tirajo naše ljudstvo proč od verskih in narodnih vzorov — v mesnico meščanske vojske! Na delo — za izobrazbo! — Ključje nam domovina, ključje domača hiša! Na delo — za izobrazbo nam ključje naša »Soc. Kršč. Zveza«. — Na občnem zboru, ki se je dne 26. febr. t. l. vršil, se je sestavil načrt delovanja za bodočnost. — Zdi se nam primerno v celoti objaviti sprejete resolucije. Katol. Izobr. društva naj jih skušajo čimprej izvršiti:

1. Vsa društva v »Zvezi« uče članjena, naj se obnovijo in poživijo. Pri sklicanju občnega zbora naj se predlože okr. komisarjatu dosedanja pravila v 3 izvodih; v slučaju da teh ni, se podajo pravila po skupnem vzorcu. — (Pravila občnega vzorca bo S. K. S. Z. dala tiskati in bodo prav kmalu društvom na razpolago.) Le zgoj športna ali narodna pevska društva se lahko po potrebi spojijo z drugimi sličnimi, sicer pa naj telovadni oddelki naših društev kar moči vzporedno delujejo z drugovrstnimi v dotičnem kraju.

2. V društvih naj se organizirajo vsi naši krščansko misleči elementi, ker v organizaciji je moč, in le tako se bo mogoče v bran postaviti protikrščanskim strujam.

3. Predavanja in prireditve naj se vrše kolikor mogoče v večjih skupinah po okrožjih.

4. Preskrbi naj se, kolikor mogoče dušna hrana knjig in kulturnih spisov. Upostavi naj se, oz. na novo ustanovijo knjižnice.

5. Kot predmete predavanjem in razpravam priporočamo naslednje:

a) Apologetična snov proti naraščajočemu brezverstvu.

b) Pouk o gmotnih aktualnih stvareh.

c) Posebna pozornost naj se obrača na kmetijski stan, kateremu naj se zbuja veselje do resnega dela, (ter pobija brezvestna špekulacija verižništva).

6. Društva naj nastopajo proti vsaki moralni korupciji s protesti na oblasti. Goje naj treznost in varčnost, nastopajo naj proti plesom.

7. Ker je »Zveza« tudi socialna, naj se z vneto zavzame za socialno gibanje, razpravlja o socializmu in boljše vizmu, povdarja joč kar je v njih dobrega, zametajoč, kar je slabega.

8. S. K. S. Z. naj prične izdajati mesečnik za krščanske kulturne potrebe našega ljudstva (t. j. »Mladika«. Op.) in po možnosti tudi brošure.

9. Letna udnina se zviša za društva na 10 L. za posamezne člane na 3 L 60 st.

10. Slednjič se sklenc, naj odbor pozove vse naše kulturne delavce, ki so pribežali v Jugoslavijo, naj se vrnejo, ker jih nujno potrebujemo. — Izmed deset bivših odbornikov sta ostala tu le dva.

V novi odbor so bili izvoljeni naslednji gospodje, ki so se pozneje tako konstituirali:

Monsignor dr. Josip Ličan, predsednik;

g. Svitoslav Premrou, podpredsednik;

g. David Doktorič, tajnik;

g. I. Paglavac, knjižničar;

g. Jos. Fegic, blagajnik;

g. Vuk, odbornik;

g.ica Eliza Makuc, odbornica;

g. Anton Rutar in g. Ciril Vuga, namestnika;

g.ica Podgornik, namestnica.

Pripomnimo, da S. K. S. Z. sme po pravih razširiti delokrog po vsem Primorju. Želeti je, da se razvije na tem našem skupnem kulturnem torišču povsod živahno delo. Potreba krščansko-kulturnih društev je dandanes večja kot kdaj poprej! Torej na delo!

RUDEČI POBERKI

Komunistični katekizem. 1) Če vprašas komunista, kaj je človek, ti odgovori, kar dobiš tiskano črno na belem v »Delu« tako le: »Prvi človek, ki je bil še napol opica svoje vrste, je imel tri inštinkte, ki jih je podedoval od svojih živalskih prednikov, dobava hrane, samoobramba za ohrano življenja in ploditev ali razmnožitev. Človek je pa imel miselni aparat.« Človek je preživel v tem času večji del svojega življenja na drevesih. Nič ne moti tega modrijana dejstvo, da so strokovnjaki sami postavili takega človeka na pol opico — med pravljice! (Sl. A. Jakob: Der Mensch). (Štev. 15). — 2) Vprašaj ga, kaj je verstvo, in Ti odgovori z »Delom«: »Verstvo je pomagalo primitivnim ljudem razlagati nebrojne naravne prikazni in elemente, katerih si niso mogli drugače tolmačiti. Solnce, ogenj, voda, blisk, grom, dež, luna, zvezde in razne živali so postala božanstva dobra ali slaba, kakor so že človeku koristila ali škodovala.« (Štev. 15). — Pa glej smoto — strokovnjaki so dognali, da je bila vera v enega boga pri vseh narodih prvotnejša — še-le potem, ko so narodi kulturno propadli, so se pojavila poptvarjanja in oboževanje narave. (Glej: Max Muller: »Introduction to the science of religion«. — Roskoff: »Das Religionswesen der rohesten Naturvölker«, 1880. — Mgr. A. Le Roy: »La Religion des Primitifs« Paris 1909. — »Čas« 1916, itd.) 3) Če ga vprašas, ali veruje v posmrtno življenje na onem svetu, Ti poreče z »Delom«, da je to le slepilo: »Oni časi«, ko se je ljudstvo dalo lahko omamiti od cerkvene in svetne gospode, od katerih je prva, sita vseh zemeljskih dobrot, slepila ljudstvo z boljšim življenjem na onem svetu... oni časi so bili, a jih ni več« (Štev. 17). — In kljub temu se drznejo trditi (govor dr. Tume v Tolmnu), da so komunisti »pravi nasledniki prvih kristjanov. »Kdo se ne smeje? Znano je pač da so bili prvi kristjani stanoviti v nauku apostolov«, (Dj. ap. 2, 42), ki so bili priče Kristusovega vstajenja in so to dejstvo potrdili s svojo smrtjo! Temeljni njihov nauk je bil Kristusovo vstajenje in naše posmrtno življenje! Te besede piše dopisnik iz Trnovega, čigar dopisi so mimogrede omenjeno — najbolj strupeni in brezbožni. — Torej posmrtnost je komunistom slepilo! 4) Vprašaj ga, kaj misli o cerkvi, in odgovori Ti, z »Delom« »Cerkev je že marsikaj priznala, kar je včasih

tajila in označevala za greh« (Štev. 17). — Seve dokaza zato nima nobenega. V isti (17). številki se roga v članku »Vedno je bilo tako«, — »staremu bogu, ki je vedno na strani najjačjih«, ter vsklika bogokletno »Tudi na naši strani bo Bog sam«. Smeši nauk o izvirnem grehu (Kdor ne verjame naj čita), nauk o volji božji (Utrinki) itd. —

Iz navedenega se lahko čitatelj do dobrega prepriča, v kaki vodi plove komunizem. Vprašamo torej čitatelja, ali se res lažemo, če trdimo, da stoji komunizem na brezverskih tleh? —

O narodnosti piše »Delo« v št. 15.: »Proletariat se je zavedel. Proč z vojno, proč s krvoprelitjem proč z nacionalističnimi burkami. Njegova domovina nima mej, zato ni treba mu popravljanja nobenih mej.... Njegovo srce ne bije več za domovine, marveč za ljudstva. Ne vpraša več, kje so meje. Preko njih sega v roke proletarcem vsega sveta in s temi hoče pričeti svoj boj, svojo bitko, da si ž njo odpre pot v svojo, v delavsko komunistično bodočnost... Naš nauk ni za bolne duše, ki jim je narodnost edini in največji ideal.

Vsaka agitacija, ki bi šla za tem, da vzbudi kako iredentistično ali patrijotično gibanje, je vredno najstrožje obsodbe. Toda povedano bodi enkrat za vselej. Kakor smo proti vsakemu takemu gibanju, ki bi šlo za popravo meja, in ki bi nas zamoglo dovesti do novega krvoprelitja, tako smo tudi proti vsakemu narodnemu nasilstvu.«

No, to je vse prav čudno povedano. Po eni strani se vpije »proč z vojno« — in tudi mi smo teh misli, — a po drugi strani se pa kliče na svoj boj in svojo bitko!

Lepi paciisti! — Pribijemo izjavo, da komunistu »ne bije več srce za domovino!« Vse mu je le komunizem. »Vsa takozvana narodna organizacija ni nič drugega nego vzdrževanje reakcije in izločitev domačih moči od skupne velike organizirane armade internacionalnega društva«. — (»Delo« št. 16). Lepo je sicer, da se izjavlja list proti vsakemu narodnemu nasilstvu. A žal, da je to le beseda — dejanj iščemo zastoj. Kako bi se sicer n. pr. zavzel za slovenske šole v Gorici, če to ni po volji laškemu sodrugu komunistu? — Če je torej proti narodnemu nasilstvu, zakaj po-

bija narodno organizacijo, ki zasleduje isti cilj? Slaba bo predla slovenskemu narodu, če vzame v roke vajeti komunist, ki »ne pozna mej domovine« in ki se je na milost in nemilost vdinjal laškemu komunizmu! Saj so se njegovi zastopniki v laški zbornici izrekli »radi varnosti« za priključitev naših krajev Italiji! — Jugoslovanske spomenice niso hoteli v zbornici objaviti.

Nad papeževo encikliko za pobratenje med narodi se je »Delo« v št. 16 tako-le zadržalo: »Papež je izdal na vernike encikliko, v kateri pozivlje na delo, da se doseže pobratenje med narodi, ki naj bi temeljilo na medsebojnem usmiljenju.«

Človek bi mislil, da bo list, ki ima polna usta o splošnem miru in pobratenju narodov, to plemenito akcijo pozdravil. Kaj še? Hitro pobere kamen ter ga vrže na Vatikan. »Že iz tega je razvidno, da živijo ljudje v Vatikanu precej zaviti v stari in najstarejši vek in da so polni onih predsodkov ki narekujejo ono vero, ki uči, da je mogoče ustvariti mir in srečo pa podlagi medsebojnega usmiljenja«. — Da, medsebojno usmiljenje, ki zahteva, da se radi krivic ne maščujemo, medsebojna ljubezen, ni »predsodek iz najstarejšega veka«, ampak večno resnična in živa podlaga medsebojnega življenja. S čim bo komunizem izrul iz ljudskih mas egoizem, ki naravnost nasprotuje komunizmu? S silo ki sega le zunaj; in ne more prodreti v srce, v središče človeškega hotenja? Prevara velika je, če hoče kar človeško družbo preosnovati brez etičnih sil.

Tej najbolj primitivni resnici bijejo v obraz bahave besede: »Da se vzpostavi mir in, da se uresniči pobratenje med narodi, ni treba prav nobenega usmiljenja.«

Torej naj se pusti prosto pot živalski maščevalnosti? »Pobratenje med narodi ne bodo naredile ne papeževe enciklike ne sklepi tajne diplomacije. Resnično in trajno pobratenje bodo naredili sami narodi med seboj brez enciklik in brez vsega usmiljenja.« Radovedni smo, kako bo to »pobratenje«, ki odklanja vsako usmiljenost, ki temelji na medsebojni ljubezni!

Čudna igra s slovenskim učitelstvom. Iz poročila objavljenega v »Delu« št. 14 povzamemo, da se je tržaško slov. učiteljsko društvo izreklo na zborovanju z dne 16. t. m. za pristop v komunistično »Delavsko zbornico«. Predsednik »Učitelj. Zveze« A. Germek je od svoje strani prigorjal za ustop. Učitelstvo je prišlo do tega sklepa potem, ko je odposlahlec »Delavske Zbornice« F. Kleinmayr poudarjal da ni v narodnostnem oziru nobenega pomisleka za ustop. Glasom § 7. statuta »Delavske Zbornice« imajo »vse strokovne organizacije pristop ne glede na njihovo narodnost in brez razlike političnih in verskih

nazorov.« Isti poročevalec je trdil, da pravila Del. Zb. (8. 6, in 7.) spoštujejo vsako narodnostno, politično in versko prepričanje. »Meni le, da takim društvom, ki prikrito ali očitno nasprotujejo stremljenju Del. Zb. zaveden njih član ne bo pristopil.«

K izidu glasovanja dostavlja »Delo«: »Spoznali smo (v slov. učitelstvu) zavednega solidarnega borca za udeležitev proletarskih zahtev.«

Tudi Tolminsko učit. društvo se je z enim glasom večine izjavilo za pristop k Del. Zb. Bili smo doslej uverjeni, da je slov. učitelstvo v narodnem oziru vzgledno, — vsled tega se nam vsi ti pojavi zde zelo čudni. Toda zagotavljajo nas, da s tem pristopom niso še sprejeli komunističnega programa, niso še zatajili narodnostnega načela. To radi verujemo. Odkrito povemo, da vidimo v tem le igro, da, past, ki jo komunizem nastavlja učitelstvu. Saj objavlja »Delo« ravno v isti številki 14. program in pravila o pristopu v socialistično stranko. Člen 3 zahteva brez izjeme: »**Predpogoj za vsakega, ki hoče pristopiti v stranko je, da sprejme glavne principe izložene v strankinem programu, kakor tudi, da se ravna po predpisih predstojećih pravil.**« »K tem principom pa prišteva isti program: »nasilno osvojitve politične oblasti od strani delavcev«, »udeležitev proletarske diktature«, realizacija komunizma«, da prikrojijo organizaciji svoja dejanja v smislu po katerem je mogoča temeljita udeležitev omenjenih načel.« — O narodnostnem programu — seve ni niti besedice.

Socialistična stranka smatra vse, ki so uplani v kako njihovo strokovno organizacijo, za svoje pristaše. Zahteva od njih, da pobijajo s svojim delovanjem narodnostne organizacije in časopise. Kako bo zamoglo slov. učitelstvo z mirno vestjo kaj takega storiti? Da se v svojih izvajanjih ne motimo, nam je dokaz »Navodilo organizacijam v »Delu« št. 16.

»Vsak strokovno organiziran delavec se mora obvezati, da naroči po en iztis »Dela«. Boj proti pogubonosnemu vplivu meščanskega časopisja mora biti ena glavnih točk političnih organizacij. Proč z meščanskim in klerikalnim časopisjem. — Vsaka takozvana narodna organizacija ni nič drugega nego vzdrževanje reakcije...«

Prišel je trenotek, da pokažejo učit. organizacije, kaj jim je več: načelo, ki jim je bilo doslej vedno sveto, ali kaj drugega.

Razmere na Ruskem na vse kriplje hvali »Delo«. A njegov sobrat »Lavoratore« je dne 3. junija pisal dobesedno: »In če se danes v Rusiji ne godi prav dobro, v Italiji in drugod se vendar ne plava v zlatu... Naj se nam očita, da smo slikali Rusijo drugače. Revolucije nismo mi nikdar smatrali kot prehod po cvetlah.«

Isti list toži nad naraščajočo delomrznostjo. Očitno je v skrbeh, kako bodo delavske mase priklopili k delu: »Če se dandanes ne dela, ali se dela slabo, ali pa se dela le z nevoljo, kar je v obče res do gotove točke, ne sme se ta dejstva pripisovati delomrznosti(?) Meni, da bo ta pojav izginil, ko bo delavec delal za komunistično državo. List čuti pa potrebo, da kliče odločno »Lavorare!« Mi rečemo na to: Če nima delavec sedaj veselja do dela, ki ga žene nagon samoohrane in lastnega neposrednega dobička, ter skrb za družino, bo to veselje še bolj padlo, ko ne bo imel več teh krepkih nagibov za delo!

Boljševiško gospodarstvo. Švedski list »Sozialdemokraten« navaja, da je imela sovjetska Rusija v prvih 6 mesecih 20 milijard rubljev dohodkov, proti 50 milijardom izdatkov. Pol leta boljševiškega gospodarstva je stalo več, kakor štiri leta vojne!

Krivica se maščuje. Velik del sokrivde, da je mirovna konferenca v Parizu šla mimo Wilsonove točke o samoodločbi narodov, nosi Anglija. Sedaj se ta krivica maščuje na njenem lastnem telesu. Narodi, ki se morajo pokoriti angleškemu imperijalizmu, dvigajo samozavestno glave. Na Irskem sledi vstaja vstaji. Egipčani se otrsajo krepko angleškega varništva. Vreti je začelo v Indiji, nedavno je v Bombayju stavkalo 12.000 železniških delavcev. V zadnjem času podaja proletariat v Perziji roko ruskim boljševikom. Angleški nadvladi na vzhodu grozi resna nevarnost. To je bržčas angleško vlado napotilo, da se je pričela pogajati s sovjetskim ruskim odposlancem Krassinom, glede trgovinskih zvez. — Tudi nacionalistiški Turki ogrožajo v Mali Aziji ondotno angleško posestno stanje. Konferenca je mesto miru prinesla le še večje zmede. Tako se bridko maščujeta krivica in nasilje!

Kaj išče Rusija v Londonu? Angleški listi razmotrivajo to vprašanje o priliki poganjanja Krassinina v Londonu ter poudarjajo, da glavni namen Rusije ne tiči v trgovini temveč da skle-

ne mir z Anglijo. List Daily Mail trdi, da je Rusija k temu koraku prisiljena vsled slabih notranjih razmer in vsled neprestano naraščajoče bede ruskega ljudstva. »Ironija — pravi — govoriti o žitu, ko je v Rusiji umrljivost ljudi zrastle na 75 od tisoč, dočim so se rojstva skrčila na 30 od tisoč. Rusko ljudstvo umira vsled kolere in bubanske kuge, vsled boljševiške slabovlade. V resnici — pravi isti list — boljševizem zadaja Rusiji smrtni udarec.« — Vsled rekvizicij obdela kmet le toliko, kolikor rabi sam in njegova hiša. Veliki deli zemljišč se vsled tega niso obdelali. Tako pada proizvodnja živil. Oton Bauer, prvak socialne demokracije in bivši drž. tajnik Nemške Avstrije, ugotavlja: »Vsi poizkusi, da bi se kumuna vstala tudi na vaši (med kmeti), so se izjalovili. Boljševizem je moral pred kmeti kapitulirati.«

Krvave roke. Zgražajo se komunisti nad prelivanjem človeške krvi (glej n. pr. shod v Tolminu). In prav imajo. A dejanja ne odgovarjajo besedam. Pa tudi njihovim besedam v tem oziru ne gre več vera. Saj sloni celo komunistično načelo na krvoprelitju. Ko gre za pobijanje drugih strank koj primejo komunisti za to orožje ter jim očitajo, da so krivi vojske. Sami pa oznanjujejo in uprizarjajo najhujše krvoprelitje. Da je temu res tako nam pove Buhovin, eden prvih ruskih boljševikov v svoji knjigi »Program komunistov«, (nem. izd. Carin 1918). Tu čitamo na str. 34: »**Meščanska vojska, ki je danes geslo revolucije, je boj proletariata z orožjem v roki zoper grajana za razlastitev kapitalističnega sloja.** In na strani 85 čitamo: »**Le potom meščanske vojske in železne diktature proletariata je mogoče priti do komunistično-združenega proizvodjanja... Namen vojske je grajanstvo (buržuazijo) popolnoma zadušiti!** (Zb. 4, 89).

Ljudje torej, ki so vsak trenotek pripravljeni prelivali bratsko človeško kri, ki se krvavih rok ne sramujejo, nimajo pravice se zgražati nad krvoprelitjem. Hinavski so njihovi vidiki po miru, po pobratanju narodov!

Enciklika papeža Benedikta XV. Sv. Oče je dne 1. junija izdal encikliko (=papežovo pismo), v kateri poziva narode k miru. Človek človeku, in narod narodu naj odpusti, in vse naj se pozabi, kar je bilo, da zopet na svetu zavladajo ljubezen. Papež sam pravi, da odpušča vsem, ki so med vojno osumljali njegove namene in črnili njegova dela. On sam, da je pripravljen stopiti v prijaznejše odnose s Kvirinalom, se ve, ne da

bi se s tem hotel odpovedati pravicam, ki se tičejo sv. stolice.

Gledé narodov pa kliče papež državnikom pravičnost v spomin po pravu, naj se vsakemu narodu z neodvisnostjo odkaže tudi celo njegovo ozemlje v njegovih mejah. V tem je garancija miru in poroštvo bratstva med narodi.

Samotar.

DOMAČI ODMEVI.

Koncert »Glasbene Matice« v Gorici (16. jun.) je vspel izvrstno. Udeležba je bila ogromna, dvorana razprodana do zadnjega sedeža, petje izborna. Goriški Slovenci smo lahko ponosni na to prireditelje!

Janko Leban. (K 50letnici slovstvenega delovanja). Letos poteka petdeseto leto, odkar je Janko Leban začel književno delovati. Rodil se je 21. aprila 1855. v Kanalu na Goriškem. Bil je učitelj in biva sedaj kot šolski voditelj v pokoju na Bukovici pri Škofiji Loki. Pisateljstvo je začel leta 1870., torej v svojem šestnajstem letu. Deloval je skoraj pri vseh slovenskih listih. Najbolj mu je bilo pri srcu mladinsko slovstvo (»Iskrice«, I-III. zv.; »Dva brata«, »Vesetje in žalost«, »Mirko Poštenjakovič«, »V domačem krogu«, »Na različnih potih« i. dr.) Leban je najbolj znan po svoji »Slovstveni zgodovini v slov. ljudski šoli«, ki je izšla l. 1885. in pa po knjigi »Človek, v pogledu na njegovo telo in dušo« (l. 1886.) — Znan je tudi kot prevajalec (»O jetiki«, »Ljudmila«, »Prokleta« i. dr.) — Delaven je tudi na polju domače glasbe (»Zbirka cerkvenih pesmi za mešan zbor«). — Učitelj Leban je vzor in vzgled železne delavnosti sedanjemu rodu, ki beži pred resnim delom!

Prva procesija na Sv. Gori. Dne 13. junija, to je na needeljo »Kronanico« se je iz Grgarja in Ravnice dvignila, prvič po vojni slovesna procesija k Mariji Svetogorski.

Sredi med razvalinami, ravno na mestu prejšnjega velikega oltarja je bila peta sv. maša in pridiga o Svetogorski Kraljici. Med sv. mašo je imelo biti tudi skupno, slovesno sv. obhajilo, pa smo ga v strahu na nestanovitno vreme doma opravili.

Po sv. maši je bil odmor, nato slovesno posvečenje grgarske in ravniške Mar. družbe.

Oltar je bil lepo ozaljšan. Zastava izobraževalnega društva na eni, Mar. družbe na drugi strani. Pevci so krepko in res lepo peli. Ljudstva je bilo veliko, ne le iz Grgarja tudi od drugih. Ko bi bili za to slovesnost vedeli, bi jih bilo še veliko več priromalo.

Res, grozne so te razvaline, grobišče tolikih junakov, gnezdišče gadov in modrasov, res, — pa to so vsi pričujoči potrdili, da tako ginljivo tako

lepo in tako milo jim ni bilo nikoli poprej pri srcu. In sam priznam, da mi je večkrat solza silila v oči med svetim obredom.

Videlo se je, da kraj na katerem smo stali — je res sveta zemlja in da moč Svetogorske Kraljice se tamkaj razširja.

Prav težko smo se ločili iz svetega kraja. Ne da bi bil ljudstvu kaj priporočil, se je zbralo 218 lir miloščine: prvi kamen v prihodnje Marijino svetišče! Lepo upanje v boljšo bodočnost. Da, verjemite, tu na tem kraju nevera sama od sebe izgine, in v srcu kjer je bila prej tema, postane jasno, ko svetli dan.

In ko bo Marija zopet zakraljevala na Sv. Gori, bo komunizma in drugih nestvorov tudi kmalu konec.

»Veseli se Marija Devica! vse krive vere po širnem svetu si Ti sama zatrla«, molji sv. Cerkev. Nedvomno torej, da bo tudi danes pomagala. Iz Grgarja pa kličemo vsem bližnjim in daljnim sosedom: Na sv. Goro, na sv. Goro!

Zlobni jeziki. V trenutku, ko se je pojavila splošna želja, naj bi se obnovilo svetogorsko svetišče, so že na delu — zlobni jeziki. Da zaprečijo plemenito podjetje, trobijo v svet, da ima svetišče milijone v denarju in cele koše zlata. Kolikor je nam znano, se je res posrečilo rešiti one spominke in darove, ki so jih verniki po zaobljubi darovali Materi Božji. Da pa teh ni bilo na koše, se je lahko vsakdo prepričal, ki je videl te darove razobešene okoli oltarja, prepričal se je tudi, da jih je bilo najmanj iz zlata. Toda teh se ne sme — po cerkvenih predpisih — prodati ali drugače uporabiti. Biti morajo poznim rodovom stalne priče o milostih, ki jih je tu delila Svetogorska Kraljica.

Svetišče ima tudi nekaj mašno — ustanovnih glavnic, (in sicer 30.967 gld. glej cerkv. rač. l. 1900 v škofiji), ki se jih tudi ne sme dotakniti, ker se morajo iz njih obresti darovati sv. maše. Cerkvno-lastnih glavnic, je bilo prav malo, (2710 gld. glej cerkv. rač. l. 1900), so bile skoro vse v avstr. obveznicah naložene. Toda te so sedaj že ne izgubljene, vsaj mrtve. A na zemljiščih, ki so letno 583.05 gld. donašali, bremeni dolg za romarsko hišo, ki se je pred vojno sezidala.

Naj nikdo ne poreče, naj se počaka, da se odškodnina izplača. Na to utegnemo pri sedanjih razmerah čakati celo vrsto let in morša še zaman. Sicer pa gre zdaj neposredno za vpostavitvev začasne kapeljice — in odškodnina pride v poštev pri zgradbi nove cerkve. Sploh tvori odškodnina — kakor znano le 4 kratno predvojno ceno in ta očitno ne zadošča za kritje izdatkov, ki so se desetkratno povišali. Poleg tega pridejo še ogromni stroški za odstranitev razvalin in groblje, ki jih odškodnina ne priznava. Izdatki se še pomnožijo, če pomislimo na veliko težkočo za dovažanje stavbinskih potrebščin. Vsak razsoden človek, ki ni zloben, lahko vidi, da kljub odškodnini brez zdatne podpore ne bo mogoče vpostaviti svetišča, Marija hoče od nas požrtvovalnosti!

Kdo kuži naše ljudstvo s plesi? »Edinost« je priobčila v štev. 129 iz goriške okolice te le besede, ki so vredne, da jih tu ponatisnemo: »Naši novi gospodarji so nas lahko veseli; hitreje sprejemamo njih lepo kulturo, nego si mislimo. Kakor nikdar poprej vlada po deželi nedeljsko rajanje; prav sedaj po tej žalostni vojni mej ruševinami! To je nekako glavni uspeh vojne, da mladina zna dosežati kar hoče in profi volji nas vseh; misli le na ples in na ples. Dovolj se je že pisalo o tej moralni kugi tudi v Vašem listu, dovolj se je pridigovalo, dovolj so županstva prepovedovala, dovolj je bilo preprirov in pobojev, dovolj se je potrosilo: ples, ta najmodernejši kulturni pojav, ta mora veljati. Nekdaj je bilo drugače, ko je dovoljevanje plesa spadalo v domače področje, v delokrog občinskega županstva; to samo je dovolilo, ali prepovedalo, kakor je hotelo, in je neprizivno odločevalo o tem. Sedaj pa nima županstvo ničesar več ukazati; o plesu odločuje le goriški komisarijat, kot glavna in edina inštanca, naj je županstvom to prav ali ne; še vpraša jih ne več za nasvet ali mnenje. Nasprotno: Kakor nalašč dovoljuje komisarijat vsakokrat ko vidl, da je občinska oblast plesu nasprotna. In to je tudi umljivo, da smo v deželi svobode; vse je dovoljeno, naj bo tudi v največjo kvar, samo, da se dobiya denar!« Žalostno!

Nove železnice. Ministerski svet v Rimu je kongresu maja dovolil 30 milj. lir za zgradbo novih železnic, med temi za progo Toblach-Villa Santina in Trst-Čedad-Beljak.

Iz Grgarja. Nekaj bi rad danes povedal, nekaj malega iz »kronike« ali zgodovine naše dekliske Marijine družbe. O, pred vojno je bila v Grgarju krasna Marijina družba. Več ko sto deklet je bilo upisanih. Ko so pri slovesnih procesijah vse v »paradi« s prižgano svečo spremljale Najsvetejše, so stare ženice med sabo šepetale, da je skoro ko v nebesih! No, v nebesih je že še več ko stokrat

lepše, pa kar je res je res: lepo jih je bilo videti in ako bi bila notranjost tako blesteča, kakor se je kazala zunanost, vsa čast in slava! Pa saj najbrže, da je tudi bila.

Ali prišel je bil v vas, vihar ljut, in silen in vseuničujoč v podobi svetovne vojne. Mirna grgarska kotlina postala je — fronta, in beseda »fronta« sama dovolj pove in pojasnuje. Poleti l. 1916 je bila vas evakuirana in sledila so leta težkega begunenja. Begunenje ga, oh to strašno begunenje! Za tega, ki ni rojen cigan, je res nekaj groznega, strup za telo in dušo, izgubljen čas za svet in večnost.

Marijina družba grgarska se je torej razkropila, postala je čreda brez pastirja. Volkovi pa so si jo privoščili, se zaganjali v njo in jo mesarili. V desetih letih je bila vzrastla v lepo in košato drevo, ki je svoje veje ponosno dvigalo proti nebu. Vihar svetovne vojne je bil pa presilen in veje so pokale in vrh se je nizko pripogibal. Kar je bilo na drevesu gnilega, črvicega je kmalu odpadlo in ni dočakalo konca.

Konec je bil pa hujši ko začetek. Je prišlo premirje, begunci so se vračali in kar je bilo do takrat hudiču ostalo, to so skušali vojaki in »oficirčki« okupacijske oblasti potresti in pozobati. In se je plesalo in vrtelo, da je bilo veselje — da, nekateri so dejali, da v Grgarju ni bilo še nikoli tako fletno in lušno, kakor tisti pust z italjani. — Dušnega pastirja ni bilo in še ko je prihajal tja v razvaline kako nedeljo — je malo izdalo. Žalostno in otožno je visel črn mrtvaški trak iznad društvenega bandera — znak nagrobne žalostinke izneverjenih Marijinih otrok. Srce je plakalo in trepetalo....

A glejte, nobena stvar ni tako črna kot se slika in ni je reči, ki bi se s časom na boljše ne obrnila. Kjer je prej na fronti srditi boj razsajal, kjer je kri v potokih tekla in kjer je granatna toča vse razkopala — vidimo danes zopet zeleno travo poganjati. Čas ozdravi in izleči, umije in olupša še tako razdejano in oskrunjeno obličje. Tudi pri nas se je to zgodilo. Mislili smo, pa ni bilo tako. Bojna vihra ni bila ravno vsega odnesla in iskrica ljubezni do Brezmadežne je še vedno tlela v marsikaterem srcu.

Brez vsake agitacije od strani dušnega pastirja so se začele oglašati — in same prositi, naj bi se zopet oživela nekdanja ljuba Mar. družba.

»E, je pač tako, kjer matere ni — tam je žalostno! Ko drago majko nesejo iz hiše — postane tam otožno in otrokom nobena jed prav dobro ne tekne in ne diši: žalostno gledajo, odkod se pač mati povrne. Naša dekleta — pa brez Marije? Ne, to ne gre in se ne sklada!

In tako jih je sedaj sicer le okoli 40 po številu, pa dovolj in več ko dovolj, če se bodo dobro

držale. Shode imamo bolj pogosto, najmanj vsakih 14 dni in nekaj odsekov smo tudi ustanovili: za razširjenje »Mladike« enega, za »Sv. Goro« in »lepšanje cerkvenih oltarjev« druga dva. Pa še enega mislimo, ki ga drugodi še najbrže nimajo in to je odsek za pametno žensko nošo proti nespodobni novi modi. Ta je tudi potreben. Gledé »Mladike« bomo pač skušali doseči ideal: kolikor družtenic, toliko »Mladik« in upamo da pojde. Seve, denarja manjka. Včasih so si Grgarke s črešnjami in sadjem marsiktero »šestiko« na stran dele in si s tem kako svileni ruto kupile, zdaj pa je vojna vse drevje končala, in le tu pa tam vidimo posamezno suho rogovilo, kako svoje razbite lude kakor strašilo iz onega sveta proti milemu nebu otožno moli in povzdiguje. Pa kljub vsemu temu, se na »Mladiko« naročimo. Raje kje drugje kaj pristačamo. Par špic in coljev manj, pa bo »Mladika« plačana. Tako naredimo mi, drugodi nas bodo pa posnemali. Ja, že samo ime, tako lepo ime je nekaj vredno in se mora nehoté prikupiti. — »Mladika« in Mladenka ali ni to sorodno, oboje častljivo in prikupljivo? Mladiko torej vsaka mladenka!

Ti ljuba Marijina družba pa glej, da v zvestobi do Breznadežne nikoli več ne omahneš. Kakor hrast na skalni gori bodi trdna in neomajna! Kratko in puhlo je tega sveta veselje. Hitro mine in grenkost zapusti. In naj bi se mu človek, zapeljan in premoten tudi udal — sreče in zadovoljnosti v njem ne najde:

Srce je prazno, srečno ni,
nazaj k Mariji si želi!

Iz Šebrelj. 24. maja smo obhajali tu redko slovesnost, namreč blagoslov šolskega poslopja, ki je eno najlepših v tolimskem okraju in je bilo dovršeno tik pred vojno. Slovesnost se je ob ugodnem vremenu kaj lepo izvršila ob udeležbi vse šolske mladine in faranov. Ob tej priliki je imel kaplan iz Cerkna preč. g. Stanko Stanič, krasen govor, v katerem je povdarjal trojen namen šole, namreč verski, umstven in naroden in zaključil, da je šola, ki goji vse tri, kraj božji in poleg cerkve največji dobrotnik človeštva. — Gotovo bo ta slovesnost utisnila vsem nam Šebreljem trojen spomin, nas vzpodbudila za zanimanje do šole in boljše vzgoje naših otrok. V vseh naših srcih pa ostaja želja — da zahteva, da iz šole ne izgine ne verski, ne narodni nje namen in kakor eden bomo znali nastopiti proti vsakomur, kdor bo hotel vzeti našim otrokom bodisi vero ali narodno zavest.

Mesec dni poprej, pa so priredili tuk. šolski otroci šolarsko veselico z glavno točko: »Čar gozda«, našega rojaka Franceta Bevka, ki je izpadla v veliko zadovoljstvo nas domačinov in

sosedov, ki so se je polnoštevilno udeležili ter pokazali s tem, kako hrepeni naše slovensko srce po naobrazbi. Našim otrokom pa kličevo: »Pogum, mali narodni borilci in le vztrajno dalje po začetni poti ter učite se z delom in krepostmi ljubiti svoj rod! Vzrastite za boljše srečo našega naroda!«

»Narodna galerija« v Ljubljani. Pred kratkim se je otvorila v Ljubljani umetniška zbirka najboljših del naših upodablajočih umetnikov. Zbirko je zbralo društvo »Narodna Galerija«, ki se je ustanovila z namenom da ustvari slovenskemu narodu umetniško galerijo. Razstavljenih je nad 80 umotvorov, slik, risb in plastičnih del slovenskih mojstrov. Ker so razstavljeni prostori pretesni, da bi se razstavile vse umetnine, posebno one starejših naših umetnikov, ki se nahajajo v lasti oz varstvu društva se je zaenkrat odprla samo razstava modernih del. Zastopani so vsi slovenski moderni umetniki, osobito A. Ažbe, I. Grohar, M. Jama, R. Jakopič, F. Tratnik, M. Sternen, I. Vavpotič, izmed kiparjev pa F. Bernkar, I. Napotnik, I. Zajec, L. Dolinar in z enim delom naš veliki Meštrovič. Galerija je odprta občinstvu ob nedeljah od 10 do 12 in ob četrtek od 15 do 17 in znaša vstopnina za osebo 2 jgsl. K. Društveniki vstopnina ne plačajo. Član društva »Narodna Galerija«, ki zasleduje odlične kulturne cilje, lahko postane vsak, kdor plača 30 jgsl. K članarine. — Ustanovniki plačajo naenkrat najmanj 500 jgsl. K.

Izpod sivega Čavna. — Tako ime sicer nosi ta naš stari čuvar in Velikan Vip. Doline, a v resnici sedaj ni siv, ne gol, pač pa je lepó ozelenel in zaraščen s spomladansko naravno lepoto. Ravno kar začenjajo tam gori vzcvitati židano bele planinke, katere prsa in klobuk dičijo in krasijo vsakega čavenskega hribolazca; enako tudi znameniti »rododendron« in pa sicer grenki, toda žledično-zdravilni encijan. Življenje na Čavnu - čarno življenje! (Škoda, da nam ni še noben pesnik zapel Čavenskega »Triglava«, ko je pač eden tak tako bljizu njega in malo bolj daleč oni, ki bi to poljudno pesnitev uglašbil!) Življenje pod Čavnom, v Vipavskem paradižu, še lepše življenje!

Zakaj bi se sramovali ali bali povedati javnosti, da smo mi podčavenski **Marijini otroci in hčere** res bistrega, veselega in delavnega srca, da prepevamo, se igramo in s kraja v kraj sprehajamo, ne brez namena ali gole pohajške zabave, marveč radi medsebojnega spoznavanja, podpiranja, zblizanja, razvedrila, in tudi radi svoje dolžnosti, mesečnih shodov!? Vzajemno življenje je kaj lepo življenje: da smo si vsi eno, vsi bratje in sestre, a Marija naša skupna, ljuba Mati! Te smo živo čutili in uvideli, ko so se sredi majnika meseca šešle vse Mar. družbe črniškega dekanata v Črničah. Uprav veseli in zadovoljni smo

bili: v cerkvi smo se navdušili za sv. vojsko, za sv. boj, ki ga moramo biti z duhovnim orožjem svetih čednosti pod Marijino zastavo. Po cerkveni slovesnosti pa smo se prav »fejst« okrepčali in naužili pri zabavni južini ljudskega odra, s katero nam je postregla marljiva črniška Mar. druž. seveda brez vilic in nožev; bilo nas je pod 300 in za toliko njih ni dovolj priprave, česar ni zameriti.

Na sliččen način smo se razveselili nedelje od sv. R. T., le sto razliko, da nismo »južinali« zunaj cerkve, temveč v cerkvi, kajpada na pošten in krščanski način! Romali smo namreč in hoteli priti kar naravnost v — nebesa. Toda drzna je bila ta ozka-trnjeva pot; ni šlo! s težavo smo jo priguncali le do sv. Tomaža. Sicer smo videli in govorili tudi s sv. Petrom, vratarjem nebeških vrat najbrž se je ta dan spomnil ali celo videl kovača v luni (neprijeten spomin!) in bil baže vsled tega neizprosljiv, trdosrčen in trmast: in pustil in ni pustil nobenemu notri; zahteval je potne liste in različna priporočilna pisma, kregal in žehtal je uboge človeške »pare«, pozival nas k poboljšanju, pridnosti in večji gorečnosti. Konečno je od štirih zastopnic Mar. družb po veliki prošnji in glasnem ihtenju komaj — komaj spustil le eno v nebesa, ki pa še tista nima s tem sycetom nič več opraviti, ker je že v nebesih; a vse druge, kolikor nas je bilo živih, smo se morale vrniti nazaj v vica, delat pokoro.... Sv. Petru nišmo prav nič zamerili: prav je storil, da nas je pokregal in ostrašil. Saj zaslužimo! Zato pa nas je sv. Tomaž, videč našo skrito bol, toliko bolj potolažil, bodril k sv. stovitnosti ter nam slovesno zagotovil, da pridemo vsi v nebesa, še višje kot — da, če tudi bi moral Petru ključ vkrasti.

Družbenice! Kakor vidimo smo še daleč od nebes. Zato pa nam je treba takoj na delo, nevstrašeno in vstrajno sukati duhovno orožje, v sesterski ljubezni skrbeti in si pridobivati tudi nedružbenice, da se bomo borile vse pod zastavo eno. **Marijina čast, naša čast!** — Potem ni se nam bati, da bi nas v kratkih tednih sv. Lavrencij pekel na ražnju. In če bi se to tudi za hip zgodilo — kratko trpljenje! nas bo pa sv. Mihael sprejel v — večno veselje!

Z ljubim Sinom nas vedno blagoslavlja — Devica Marija!

Zveza »Marijin dom« v Trstu (ul. Risorta 3) je uprizorila dne 23. 4. in 30. maja krasno dr. Krekovo igro v štirih dejanjih in izpremembi »Turški križ«. Dr. Krek, katerega smo se z globokim spoštovanjem in neminljivo hvaležnostjo spominjali vsi Slovenci ob priliki druge obletnice majniške deklaracije, nam je spisal poleg drugega tudi par iger, ki so namenjene priprostemu ljudstvu v poduk, zabavo in izobrazbo, ter so zelo priljubljene posebno radi poljudnega tona in lahko-

razumljive vsebine. Za svoje igre je jemal dr. Krek snov iz slovenskega ljudstva, njegovega življenja in zgodovine. Tudi tu nam slika prizor iz zgodovinskih bojev slovenskega kmeta, ki je z krampom in motiko branil pred turškimi upadi sebe, družino in rodno grudo, katero je z žuljavo roko in v potu svojega obraza obdelal, oplemenil in oplodil.....

Kdo se ne spominja več zanimivih in pretresljivih pravljic, katere je pravil ded v zapečku ob mrzlih, zimskih večerih o Turkih, kako so uhajali v našo domovino, plenili in požigali vasi in sela, morili naše pradede in odvajali v sužnost slabotne žene in nedolžne otroke, ter poslednje vzgojevali v janičarje; in kako so ravno janičarji bili najkrutejši morilci lastnih sorojakov, da celo bratov, očetov... — Tako pravljico nam slika dr. Krek v svojem »Turškem križu«.

Nad Turke hoče iti Uršula, da bi rešila brata. Sveta si je zmage, ker Marija se ji je prikazala in ji velela šivati zastavo, s katero reši brata. Odločna in krepka je, in ko sliši od Štrigalice, ki je ušel Turkom, da mislijo ti udreti v vas, s pomočjo podlega izdajalca Dihurja, ki jo (Uršulo) ima od Turkov obljubljeno, začuti se močno kot medvedko, ko brani svoje mladiče in zbere krog sebe vse vaščane in ljudi iz bližnjih sel, da udarijo na Turka. In z očmi uprtimi v Marijino zastavo, trdno upajoč, da zmaga Marija, grede v boj. — In Marija zmaga! Premagan štrt je Turk, ujet njihov poveljnik, ki ni nihče drugi, kot nesrečni Jožek.

Uršula je prav dobro podala gdč. Brežičeva, manjkalo ji je pa za to ulogo prepotrebne odločnosti in navdušenosti.

Uršulinemu oropanemu bratu Jožku (Jusufo-paši) so neprestani boji in fanatizem islamske vere umorili vsak nežnejši čut in ga storili trdosrčnega, krvoželjnega in neusmiljenega. Vendar ob zvokih domače pesmi se mu prebudijo v srcu zopet mehkejša čustva in se vzbujajo spomini... na dom... na mater. Srce mu postaja nemirno in... domov bi rad, a kam? In tedaj se mu izvije iz prsi boleščen vzdih: »Trda je tvoja služba, padišah!« In k Alahu se obrne proseč ga pomoči, poguma in miru, si želi, miru — smrti. — Docela ga pa izpremene besede laskača Dihurja. Zopet postane srčen, drzen in bojevit. Slaven je! Slave si želi še več... še več!... In znovim pogumom navdan gre proti rojstni vasi. — Ko ga ujamejo ne more razumeti, kaj hočejo ti ljudje od njega, govore mu prijazno, njemu ki je hotel umoriti, usužnjiti jih. Konečno spozna tetko in sestro in jih z veseljem objame.

Postava Juzuf-paše (g. Štok) je ugajala, a slabo je izigral duševne boje v drugem dejanju. Ravnotako je pri četrtem dejanju, kjer se snide s sestro in teto, premalo pokazal svoje veselje.

Občudovanja vreden je bil pa g. Gorjup, ki je tudi režiral, za kar mu gre vsa čast, v tipični ulogi Ribničana Štrigalice. Bil je izviren. Podal je s tako izborna mimiko in dovršeno igralsko tehniko, a tudi s čutom svojo ulogo strahopetnega in širokoustnega blebeteča, da bi težko dobili tako dobrega Štrigalice. Pokazal je, da je res igralec in to je mnogo. Čestitamo!

Kot Dihur je pokazal g. Fišer da je res vrlo napredoval. Poznala se mu je sicer tista negotovost, ki je lastna igralcem-novincem. Podal je pa vseeno izvrstno Dihurja, podlega in priliznjena laskača, ki postane izdajavec in konečno, ko vidi da so Turki poraženi, se obesi. Izigral je dovršeno v prvem dejanju laskanje, strast in jezo, v drugem pretirano ponižnost, hinavstvo in prilizovanje, v četrtem pa obup, srd, strah in norost.

V splošnem so ostali igrali površno. Ugajali so posebno Meta, Pavel in Mina, Uršulina teta. Posebno Meta, Uršule zvesta prijateljica je pokazala navdušeno in bojevito kmetško dekle, ki je pa tudi polno nežnih čustev. Docela so zadovoljili Turki, ki so dobro podali surovo in bojevito nprav.

Petje pa je bilo primeroma slabo, kar nas je zelo presenetilo, ker smo bili vajeni poslušati v »Marijinem domu« prav izbrano, lepo in dobro uvežbano petje.

Dvorana je bila vsakokrat, posebno pa v tretjič, napolnjena občinstva, kateremu je zelo ugajala igra, kar so pričali bogati aplavzi. V. M.

Iz Trsta smo prejeli naslednji oklic slov. dramatičnega društva v Trstu, sedež Narodni dom, Piazza Oberdan 2. — Ker se hitro približuje gledališka sezona, ki bi imela začeti svoje delo meseca septembra, pozivlja odbor dramatičnega društva vse jugoslovensko prebivalstvo zasedenega ozemlja, da podpre naše gledališče z denarnimi sredstvi že pred otvoritvijo sezone v večji meri nego doslej. To zahteva ogromno naraščanje režij-

skih stroškov in novo vpeljani davek na predstave. Potrebne so izdatne podpore, da zamoremo gledališče vzdržati in dvigniti novim potrebam primerno.

Slovensko gledališče v Trstu je poklicano, in to razmere naravnost zahtevajo, da postane centrala za dramatične odre na deželi, katere bi zalagalo s knjigami, kostumi in eventuelno z igralci. Dramatično društvo namerava letos uprizarjati ne samo slovenske, temveč tudi hrvatske igre. Te naloge bo mogoče izvrševati le tedaj, ako se bo gledališča oklenilo vse naše prebivalstvo.

V prvi vrsti apeliramo na naše denarne zavode, da pripomorejo naši najvzvišenejši kulturni instituciji, nadalje se obračamo do ostalih podjetij in društev, trgovcev, obrtnikov, uradnikov, naših vrlih delavcev in kmetovalcev, sploh vseh naših ljudi, ki goje ljubezen do zdrave umetnosti. Pomagati svojemu gledališču je dolžnost in čast kulturnega naroda. Neizbrisna sramota bo za naš troimeni narod, ako dopusti, da ta kulturni hram propade.

Pozivljamo tudi slavno občinstvo, da kar v največjem številu pristopi v kolo društvenih članov. Letna članarina znaša samo 12 Lir. Odbor bo odpošiljal okoli, da olajša plačevanje v mestu Trstu, svojega inkasanta in vljudno prosi, da slavno občinstvo stori svojo sveto dolžnost.

Enkratne podpore, kakor tudi članarina, v koliko se ne bo pobrala po omenjenem inkasantu, naj se blagovoli poslati na sledeče naslove:

G. Jos. Bratuž, blagajnik Dramatičnega društva, Trst, ul. Cesare Battisti 21/I (Trgovska obrtna zadruga); Uredništvo lista »Edinost«, Trst, ul. S. Francesco d'Assisi št. 20/I.

Odbor Dramatičnega društva v Trstu.
Finančni odsek.

Razgled po svetu.

Praznik sv. Cirila in Metoda je v Jugoslaviji državni praznik.

Svetnicam je prištel sv. Oče bl. M. Marjeto Alakok, pospeševaljico pobožnosti do presv. Srca Jezusovega, in Ivano d'Arh, devico orlansko, ob mnogobrojni udeležbi najodličnejših krogov iz celega katoliškega sveta zlasti pa iz Francije.

Dr. Ant. Bonaventura Jeglič, knezoškoji ljubljanski, je obhajal koncem 1. maja sedemdesetletnico svojega rojstva. Ob tej priliki so se ga toplo spominjali skoro vsi jugoslovenski listi. Krščanski verniki se ozirajo s hvaležnostjo na njegovo vzorno nadpastirsko delovanje. Nazivljajo ga po pravici svojega apostola, ki se z besedo in s peresom neumorno trudi, da utrdi in razširi kraljestvo Kristusovo na zemlji. A vse stranke — brez razlike

verskega prepričanja — se mu klanjajo kot začetniku »Jugoslavije«. Ime Antona Bonaventure ostane z zlatimi črkami zapisano v zgodovini katoliške cerkve in v zgodovini »Jugoslavije!«

Zveza narodov in papež. V svoji že omenjeni encikliki se postavlja papež v nasprotju z ustanovljeno zvezo narodov, ki hoče z oboroženo silo svet strahovati, za potrebno združitev vseh kršč. narodov v kršč. družino narodov. Ob enem objavlja uradni list Sv. Stolice »Osservatore«, uradno noto, da papež ni nikdar zahteval sprejema v »Zvezo narodov«. Prav je, da si to dobro zapomnimo. Zveza narodov ni prinesla miru in reda, ker ni slonila na podlagi vsestranske pravičnosti. Sv. Stolica je na to že davno opozarjala, že takrat, ko smo tudi pri nas v svojih tiskah pričakovali pečene golobe z mize teh mogotcev.

Odkritje dr. Krekovega spomenika. Dne 30. maja t. l. (ob 3. obletnici »majniške deklaracije«) se je ob 11 dopoldne na pokopališču Sv. Križa v Ljubljani slovesno odkril nagrobni spomenik dr. Janeza Kreka † 8. okt. 1917). Spomenik, delo slovenskega kiparja Lojzeta Dolinarja iz domačega marmorja, predstavlja dva orjaka, ki povešata ob grobu glave od bridkosti nad prezgodnjo smrtjo velikega moža, ob bridkosti nad ničemurno malenkostjo sedanjih časov. Samotar.

Učiteljski kongres v Belgradu. Dne 18. julija t. l. se bo vršil v Belgradu učiteljski kongres jugoslovenskih učiteljev kraljevine SHS.

»Orlovski tabor« v Prekmurju. Dne 24. maja t. l. je bil v Bratonicih (Prekmurje) »orlovski tabor«, kjer so govorili: Godina, župnik Kleke, (urednik »Novine«), prof. dr. Slamič, Pirc, Žebot in župan Sever. Na shodu je bila sprejeta resolucija za pripadnost Radgone k Jugoslaviji.

Volilni red za Slovenijo je belgrajska vlada odobrila in podpisala. Volilna pravica se je priznala tudi ženskam. Svobodomiselne stranke so prej dosledno zahtevale tudi žensko pravo glasu. Sedaj pa so vse iz sebe, ker se boje, da bodo pobožne Slovenke prečrtale njih račune. Meseca septembra se bodo vršile v Jugoslaviji volitve v konstituanto.

Po Bosni in Hrvaškem so pričeli nekateri sumljivi elementi agitirati za odpad katoličanov od Rima in njih pristop v skupno jugoslovansko razkolniško cerkev — a do sedaj brez uspeha. Ljudstvo je dovolj iz zgodovine in sedanjih razmer poučeno, da dobro ve, kaj pomenja odpad od središča krščanstva. Žalostne verske razmere med nemškimi protestanti in pa na vstoku so jasne priče, kako zgube narodi vsako versko oporo, če obrnejo hrbet skali, na kateri je sezidana Kristusova Cerkev. —

Laški listi — med njimi »Piccolo« — se srčno vesele teh žalostnih pojavov v Jugoslaviji. Sicer so pa taki pojavi precej osamljeni.

Novo poštno znamke kraljevine SHS. Ministertvo za pošto in brzojav je odobrilo načrt novih poštних znamk. Znamke bodo veljale za vso kraljevino in bodo nosile sliko regenta Aleksandra. Narisal jih je slikar Tomaseo iz Splita.

Gledé odcepitve Reke od senjske škofije se je v zadnjem času mnogo pisalo in napačno krivilo Vatikan. »Seljačke Novine« v Zagrebu pojasnjujejo to zadevo tako-le: »Evo, kaj je na stvari: Na Reki vlada sedaj, kakor znano italijanski pustolovec D'Anunzio. V mestu vlada silen nered. Vsled nereda in nasilja od strani Lahov so naše cerkve zaprte, hrvatsko duhovščino je D'Anunzio preginal iz Reke. V takih razmerah je bil sv. Oče papež prisiljen, da pošlje svojega odposlanca, da ne bi katoličani ostali brez duhovnika. O tem svojem činu je papež prej obvestil senjskega škofa ter mu ob enem javil, da je ta odcepitev le začasna, dokler vladajo take razmere na Reki.«

Jugoslavija poskrbi po ceni obleke in obujala za ljudstvo. V Belgradu je izdelan tozadeven načrt. Tvornice bi morale delati na državni račun, vse stroške proizvodnje bi plačala država. Tovarnarji bi vodili le tehnično stran podjetij. Izključena bi torej bila vsa špekulacija. Tako bi bilo v kratkem vojaštvo in ljudstvo preskrbljeno po ceni z obleko in obuvalom.

Petindvajsetletnica narodnega gledališča v Zagrebu. Dne 14. oktobra t. l. slavi zagrebško narodno gledališče petindvajsetletnico svojega obstanka.

Šola za služkinje. V Gradcu (Nemška Avstrija) je ustanovilo »Šolsko društvo služkinj« šolo za služkinje.

Ruščina — obvezen predmet na Nemškem. — Na Nemškem so se začeli živo zanimati za ruščino. To zanimanje se opaža najjasneje po srednjih šolah; na nekaterih je bil že uveden ruski jezik kot obvezen predmet. Tako n. pr. na višji realki v Vratislavi, in na gimnaziji v Grunburgu, katerima bodo sledili tudi drugi srednješolski zavodi.

Framazonstvo je poginilo Italijo v svetovno vojsko. To ni nihče drugi kakor sam veliki mojster Torrigiani priznal na prostozidarskem shodu v Rimu dne 24. maja t. l. Rekel je samozavestno: »Italijansko framazonstvo smatra za svojo največjo odlično slavo na svetu, da je započelo in dovršilo obnovo svoje domovine in da je navdihovalo moderno Italijo, ter jej vtisnilo svoj neizbrisen znak. Uverjen sem globoko, da mora laška masonerija rešiti znak, ki ga je vtisnila obnovljeni domovini, da spopolni velikansko delo, ki

so ga povzeli naši očetje, naši započetniki, s katerimi smo se združili vsi, ki smo priznali nujnost naše vojne in smo jo hoteli. Framazonstvo, ki je začelo in vzdržalo vojno, nadaljuje svoj boj svojo bitko proti cerkvi.

Zgodovina utegne odkriti še druge skrivne poti, po katerih je framazonstvo započelo svetovno vojsko. O ne, duhovščina, nasprotniki cerkve so uprizorili grozni krvavi ples!

Iz Tripolitanije in Cirenajke prihajajo vesti, da so se ondotni arabski rodovi uprli proti laškemu vojaštvu. Denar in orožje, ki ga je dala laška vlada na razpolago za vežbanje Arabcev, so

ti obrnili proti Italiji. Ustaši so potisnili laške čete skoro do morskega obrežja. Položaj je težaven, čež vlada ne more poslati novih čet na pomoč. Po vsej Italiji je zadonel klic komunistov: »Za Tripolitanijo ne enega novčiča, ne enega vojaka več«! Slični dogodki še odigravajo v Albaniji.

Praga središče evropskega zrakoplovstva. V Pragi je zrakoplovna postaja za zračni promet iz Pariza preko Prage proti vzhodu in iz Varšave proti jugu. S 15. junijem prične poslovati tudi črta Praga-Bukarešt. Pot iz Pariza do Prage traja 5 ur.

TO IN ONO.

Pametna misel. Ko so letos meseca maja Ivano d'Arh svetnicam prišteli, je zborovalo v Rimu nad 800 »katoliških društev za žensko mladino«. Po cerkvenih slovesnostih se je zbrala nepregledna množica katoliških mladenk, ki so se posvetovale, kako naj se uspešno pobiva nemoralna ženska moda. Da, ženske neumnosti naj ženske pobivajo!

Cankarjeva številka »Dom in Sveta«. Letošnja prva številka »Dom in Sveta« je posvečena velikemu slovenskemu pisatelju Ivan Cankarju, velikemu umetniku, ki je znal govoriti dušam v skrivnostnem jeziku kot do zdaj pri nas še nihče in dal kot umetnik pečat svoji dobi. Obsega 7 Cankarjevih črtic, večinoma nam še neznanih. Dr. Iz.

Cankar poroča zanimive stvari o literarnem krožku »Zadrugi«, ki so ga ustanovili mladi talentje. Njegov brat msgr. Karel Cankar nam je priobčil nekaj »Pisem«, v katerih vidimo zakulisna spletkarjenja ljudi. Pisatelj in župnik Finžgar nam priobčuje 3 zanimiva Cankarjeva pisma. Iz vsega se vidi, da je Cankar neprestano zasledoval resnico svetovnega naziranja in našel jo je v krščanstvu! Dr. Puntar nam pripoveduje, da je imel Cankar v načrtu velik roman »ženitnina v Kani Galilejski«. Mazovec nam jako lepo oriše Cankarja v svojih »Spominih na Cankarja«. V tej številki nastopajo še naslednji pisatelji: St. Majcen, dr. Pregelj, dr. Ozvald, dr. Stelé, Petruška in Voj. Molé. Omeniti je še treba, da krasi »Cankarjevo številko« mnogo slik.

Tiskarski škrat je izpustil v pesmi »Svetogorski Materi« zadnje številke celo vrstic. Glasiti se ima tako:

Kot bela roža sred cipres
se dviga tempel do nebes,
kot bela golobica na zeleni trati,
kraljuje med otroci — naša Mati.

Na strani 48. naj se čita mesto »politično« gorčično zrno.

Listnica uredništva. S. D. Trst. — Isto željo, ki jo imate Vi, gojimo tudi mi. Radi bi podali čitateljem več leposlovnega, pripovednega gradiva

— ko bi ga imeli. Prosimo poagitirajte pri naših pisateljih. Sicer upamo, da se nam posreči pričeti kmalu z ločeno leposlovno prilogo. — Pozdrav in ostanite nam zvesti! — A. B. Ustregli bi nam s takimi vzgojilnimi vzgledi, iz zgodovine ali življenja.

Listnica upravnništva. Upravi »Pučkog Prij.« Doslej smo Vam poslali vse številke »Ml.« in sicer po dvakrat. Zelo se čudimo, da jih še niste prejeli. Isto nam tožijo razni naročniki iz Istre. Krivda — zdi se — je na pošti! — Današnje številko smo poslali le onim, ki so list že plačali.

„CENTRALNA POSOJILNICA“

==== Gorica ====

Corso Verdi 32, I. nadstr.

posluje redno vsaki dan od 8. do 12. in od 3. do 5. ure pop.
Ob sobotah popoludne, ob nedeljah in praznikih je urad zaprt.

ZOBOZDRAVNIŠKI ATELJÉ

Dr. J. Bačar in V. C. Hansen

zobotehnik

ulica 24 Magglo (prej ulica Tre Rè) šte. 9

(v bližini kapucinske cerkve)

ordinirata od 8^{1/2} do 6 ure -:- ob nedeljah od 9 do 1 ure.

Brezbolestno izdiranje in plombiranje zobov.

≡≡≡ Umetni zobje po najnovejši tehniki. ≡≡≡

— o o o —

Dr. Bačar izvršuje ravnotam svojo splošno zdravniško prakso.

Podružnica Ljublj. Kred. Banke v Gorici

Corso Verdi „Trgovski Dom.“

Obrestuje vloge na knjižbe po 3^{1/2} ‰, na daljšo odpoved
vezane vloge po dogovoru.

Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. Nakazila v Jugoslávijo
in inozemstvo po dnevnem kurzu.

Andrej Golja

Gorica **TRAVNIK 21** Gorica

Zaloga vsakovrstnih lesenih izdelkov, kakor: škafov, orn, stolic, sit, rešet in druge suhe robe. — Velika izbira košev in kuhinjskih potrebščin.

Drašček Fanny, Gorica

Via Rastello št. 1

trgovina s kolonijalnim in mešanim blagom na drobno in na debelo. Dobra moka bela in koruzna, fižol, ječmen itd. Blago sveže. Priporoča se za obilen obisk. --- Postrežba dobra. --- Cene zmerne.

Trgovina z jestvinami

Stanko Rustja

GORICA -- PIAZZA GRANDE

priporoča sl. občinstvu svojo bogato
: : zalogo : :

KROJAČNICA -- --

ANDREJ MAURIČ

na Travniku št. 22.

Naznanja slav. občinstvu, da ima v zalogi raznovrstnega sukna in hlačevine, kakor tudi perila vse po zmernih cenah. Vsako naročilo se takoj izvrši.

S spoštovanjem se priporoča

A. M.

:: BRIVNICA ::

Ludvik Coter, Gorica, Piazza Grande 17.
— se priporoča slavnemu občinstvu. —

Goriška zveza gospodarskih zadrug in društev v Gorici

registrovana zadruga z omejeno zavezo

v Gorici, Corso Verdi 32,
I. nadstr.,

uraduje vsak delavnik od 8. do 12.
in od 3. do 5. popoldne.

Ob sobotah in pred prazniki pop.
ter ob nedeljah in praznikih je urad
zaprt.

RAJER EVGEN

vinska trgovina

Gorica - Via Cesare Battisti 20
(poprej Via Teatro)

priporoča svojo **VINA.**
: : zalogo : :

Vrvar ==

MIHAEL SUSSIG

v Gorici, Raštelj št. 16.

Velika izber najboljših vrvi, špagata,
: : : : : prediva itd. : : : : :

TRGOVINA Z MOŠKIMI KLOBUKI.

A. Černigoj MIZARSTVO

GORICA, Tržaška cesta. :: ::